

OKTATÁSSAL AZ AKTÍV
ÁLLAMPOLGÁRSÁGÉRT

EDUCATION FOR ACTIVE
CITIZENSHIP

HOPPÁ
Disszeminációs füzetek 28.

eu 2011.hu

OKTATÁSSAL AZ AKTÍV
ÁLLAMPOLGÁRSÁGÉRT

EDUCATION FOR ACTIVE
CITIZENSHIP

Impresszum | Imprint

Szerkesztette | Chief editor: Kardos Anita

Kiadványszerkesztő | Layout: Baukó Bernadett

Fordította (4-57 old.) | Translation (pp4 -57): Födő Sándor,
Oktford '98 Kkt.

Kiadja: Tempus Közalapítvány, 2011

Tempus Public Foundation © 2011

A kiadásért felel | Responsible for publication:

Tordai Péter igazgató

Nyomdai kivitelezés | Print: Komáromi Nyomda és Kiadó Kft.

ISBN 978-963-86699-9-5

Kiadványunk megjelenését az Nemzeti Erőforrás Minisztérium és az Európai Bizottság támogatta.

A kiadványban megjelentek nem szükségszerűen tükrözik az Európai Bizottság álláspontját.

This publication was funded by the European Commission and the Ministry of National Resources.

Please note that views expressed within the booklet are not necessarily of the European Commission or the Ministry of National Resources.

Tempus Közalapítvány

1093 Budapest, Lónyay utca 31.

postacím: 1438 Budapest 70, Pf. 508.

infóvonal: (+36 1) 237 1320

e-mail: info@tpf.hu

internet: www.tka.hu

TARTALOMJEGYZÉK | CONTENT

4	Előszó
5	Preface
6	Kisebbségek helyzete egyéni sorsok tükrében
7	The Situation of Minorities through Individual Lives
14	A grafikai tervezés mint politikai eszköz
15	Graphic Design as a Political Tool
18	Fenntartható fejlődés a modern európai társadalmakban
19	Sustainable Development in Modern European Societies
24	A szociális elkötelezettség összeköt – ha segítünk, erősítjük a másikat és magunkat is
25	Social Commitment Connects Us – If We Help, We Make Others and Ourselves Stronger
30	Made in... Diákcégek nemzetközi kereskedelme
31	Made in... International Trade by Student Companies
34	Fiatalközvetítői szolgáltatások Közép-Európában – Youngbusiness.net3
35	Youth Enterprise Services in Central Europe – Youngbusiness.net3
40	Globális nevelés határok nélkül
41	Global Education Across the Borders
46	Pénzügyi tanulmányok hátrányos helyzetű felnőttek számára, avagy a román pénzügyi prédikátor és a francia bankár találkozása Budapesten
47	Financial Education for Vulnerable Adults, or the Romanian Financial Preacher Meets the French Banker in Budapest
52	Időskorú önkéntesek a múzeumban
53	Senior Volunteers in the Museum
58	Közösségi tanulás – kapacitásfejlesztés, párbeszéd és öngazgatás a városi civil társadalomban
59	Community Learning – Capacity Building, Dialogue and Empowerment in Urban Civil Society
64	A demokrácia tanulása gyakorlás útján (eTwinning projekt)
65	Learn Democracy through Practice (eTwinning)

A 2011. első félévében zajló magyar EU-elnökség egyik kiemelt témája az oktatás területén az aktív állampolgárság. A gazdaságiválság felhívta a figyelmet a pénzügyi tudatosság, a válságkezeléshez és a sikeres munkaerő-piaci érvényesüléshez szükséges vállalkozói készségek, valamint az egyéni és társadalmi felelősségvállalás jelentőségére.

Ebben a kontextusban az aktív állampolgárságra nevelés számos területet érint, beleértve a pénzügyi nevelést, a vállalkozói készségek fejlesztését, az aktív részvételt és az önkéntességet, a demokráciárra való nevelést, a szociális érzékenységet is.

Azt szeretnénk megmutatni, hogy a különböző oktatási intézmények – legyen szó közoktatási és szakképző intézményekről, vagy akár az iskolarendszeren kívül tevékenykedő szervezetekről – hogyan járulhatnak hozzá ehhez, hiszen az iskola fontos helyszíne az aktív állampolgársághoz szükséges ismeretek, készségek, és nem utolsósorban a megfelelő hozzáállás és szemlélet kialakításának, fejlesztésének.

Olyan sikeresen működő jó példákat gyűjtöttünk össze, melyek az Európai Bizottság Egészéletem át tartó tanulás programjának támogatásával valósultak meg, magyar intézmények részvételével vagy koordinálásával.

Arra kerestük a választ, hogy milyen konkrét tevékenységek során, milyen módszertani elemek alkalmazásával jelent meg az aktív állampolgárság témája a projektekben, milyen többletet adott a nemzetközi együttműködés, és a közös munka milyen változásokat indított el akár intézményi szinten, akár a résztvevők gondolkodásában, szemléletében.

A priority issue of the Hungarian EU presidency during the first half of 2011 in the field of education is active citizenship. The economic crisis, too, has called the attention to the importance of financial awareness, the entrepreneurial skills needed for managing the crisis and succeeding in the labour market, and assuming individual as well as social responsibility.

In this context, educating active citizenship concerns a number of areas, including financial education, the development of entrepreneurial skills, active involvement and volunteering, educating democracy and social sensitivity.

We want to show how various educational institutions – whether institutions of public and vocational education or even organizations operating outside the school system – can contribute to this, since school is an important scene for developing the knowledge, skills and last but not least the right attitude and approach required for active citizenship.

We have gathered successful good practices which were implemented through the support of the European Commission's Lifelong Learning Programme, with the participation or coordination of Hungarian institutions.

We sought to find out through which actual activities and methodological elements did the issue of active citizenship appear in the projects, how much international cooperation contributed to them and what changes the common work triggered, either at an institutional level or in the thinking and attitude of the participants.

| A projekt témája |

A tatabányai Kossuth Lajos Közgazdasági és Humán Szakközépiskola, valamint az aaleni Karl-Kessler Realschule közös projektje az európai polgár bemutatását tűzte ki célul olyan személyek életútjának felkutatása által, akik a gyakran emlegetett közös Európa eszméjéhez már közelebb jutottak. Magyar-német diáktandemek, kétfős csapatok személyes megkeresés útján ismerték meg olyan németek élettörténetét és helyzetét, akik hosszú ideje Magyarországon élnek, illetve olyan magyarokét, akiket sorsuk már évtizedek óta Németországhoz köt. A diákok a magyarországi németek olyan képviselőivel találkoztak, akik a második világháború végéig Magyarországon éltek, és ezután németységük miatt üzték el, telepítették ki őket, valamint vizsgálták a Magyarországon élő német kisebbség helyzetét. Segítette a munkát, hogy mindkét településen, Aalenben és Tatabányán egyaránt fellelhető a célcsoport képviselői. Kutatásuk közben figyelmet szenteltek a tanulók annak a kérdésnek a megválaszolására is, milyen módon sajátították el ezek a személyek a másik nép nyelvét.

A projekt fő vizsgálati módszere az interjú, a személyes sorsok dokumentálása volt. A két legfontosabb téma, amely köré a munka szerveződött, a más országban élő emberek életútjának, élethelyzetének, valamint az országokban élő kisebbségek helyzetének a megismerése volt, különös tekintettel arra, hogy a történelmi események milyen módon befolyásolták az emberek életútját. Az eredményeket kiállítás formájában tártuk a nyilvánosság elé.

Fontos célként fogalmaztuk meg, hogy a diáktandemek hosszabb időn keresztül közös munkát végezzenek, ezáltal intenzíven használják a másik ország nyelvét. Lényegesnek tartottuk, hogy az idegen nyelv tanulásában főként a diákok segítsék egymást, egymáshoz forduljanak problémáikkal.

| Aktív állampolgárságra nevelés: elvek és tevékenységek |

A projekt során végig nagy hangsúlyt helyeztünk arra, hogy a diákok ne a formális tanulási folyamatban, hanem a közösségben történő tanulási lehetőséget kihasználva erősítsék, fejlesszék nyelvtudásukat. A közös előkészítő feladatokat, az interjúra való felkészülést és az utómunkálátokat is párban, tandemekben oldották meg. Az elsődleges segítő személy, aki a nyelv tanulásukat támogatta, a párjuk volt, akivel a legtöbb időt töltötték. Csak akkor kaptak tanári segítséget, ha a kommunikáció egyáltalán nem működött az esetleges nyelvi vagy más nehézségek miatt. Fontos volt megtanulni a kultúrák tiszteltetését, erősíteni a toleranciát. Erre a csoportok összetétele miatt is szükség volt, egyrészt a magyar, illetve a német diákok kulturális különbözősége miatt, másrészt azért, mert a német diákcsoport maga sem volt homogén: német diákokon kívül tagjai voltak még perzsa és török származású tanulók, valamint egy Oroszországból bevándorolt család gyermeke. Ugyanakkor a projekt valamennyi résztvevőjének alkalma volt arra, hogy bepillantson idegen országban élő családok mindennapi életébe, hiszen mindkét csoport diákjainak egy-egy idegen családba kellett beilleszkednie 10 napra.

Maga a projekt konkrétan is foglalkozott az aktív állampolgárság kérdéskörével, hiszen a kutatás azt is vizsgálta, hogy a Németországban, illetve Magyarországon élő kisebbségek hogyan integrálódtak. Az 1946-os kitelepítés után a Németországba érkező elüldözöttek integrációja

THE SITUATION OF MINORITIES THROUGH INDIVIDUAL LIVES

| The subject of the project |

The joint project of Kossuth Lajos Secondary School of Economics and Human Studies of Tatabánya and Karl-Kessler Realschule of Aalen set the objective of presenting the European citizen through exploring the lives of people who have managed to get closer to the ideal of the much-talked-about common Europe. Hungarian-German student tandems', teams of two made personal contact with Germans living in Hungary for a long time and Hungarians who have lived their lives in Germany for decades now, to learn about their life stories and situations. The students met the representatives of 'Hungarian Germans' who lived in Hungary until the end of World War II, and were then expelled or deported from the country due to their German origin, and they also studied the situation of the German minority living in Hungary. The work was made easier by the fact that the representatives of both target groups can be found in both towns, Aalen and Tatabánya. In their research the students also paid much attention to finding out how these people mastered the language of the other nation.

The main research method of the project was documenting personal life stories. The two most important objectives around which the project was organized were, on the one hand, to learn about the life stories and situations of people living in another country, and on the other hand, about the situations of minorities living in these countries, with special emphasis on how certain historical events influenced people's lives. The findings were presented in the form of an exhibition.

It was identified as an important goal that the student pairs should collaborate for a longer period of time and therefore use the other country's language intensively. We considered it essential that primarily the students themselves should help each other in learning the foreign language and turn to each other with their problems.

| Educating active citizenship: principles and activities |

Throughout the project, we laid great emphasis on students enhancing and developing their language skills by making use of learning opportunities in a community, instead of a formal learning process. They also completed the preparatory tasks, the preparation for the interview and the follow-up work in pairs. Their primary helper who also supported their language learning was their fellow student, with whom they spent the most time. They only received help from the teachers when there was a complete communication breakdown due to linguistic or other difficulties.

It was essential to learn to respect different cultures and enhance tolerance. It was also necessary due to the composition of the groups, on the one hand, because of the cultural differences between Hungarian and German students, and on the other hand, because the

fontos kérdés volt az interjúk során, ugyanígy a magyarországi interjúk egyik csomópontját képezte a magyarországi németek integrálódásának folyamata. Mivel minden diák ugyanolyan típusú kitelepült, elüldözött, illetve hazájában kisebbségi állampolgárként élő idősebbekkel készített interjú, a projekt folyamán kialakult bennük az a közösségi szolidaritás, amely nyitottá és elfogadóvá tette őket.

Ezen kívül azok a magyar diákok, akik az aaleni tartózkodás alatt a perzsa, török, illetve orosz családhoz kerültek, saját tapasztalatokat szereztek az integrálódás folyamatáról, eredményességéről.

A projektnek köszönhetően megismerték és megértették az ember jogok lényegét azáltal, hogy látták, a történelem képes arra, hogy eltiporja az emberi jogokat vélt vagy valós indokokra hivatkozva. A történelmi háttérismeretek, a szemtanúk elbeszélései tették megfoghatóvá számukra a tankönyvek tananyagát.

| Résztevők bevonása, motiváció |

Mivel a résztvevők az iskola több osztályából jelentkeztek a projektre, először projektmunkák segítségével igyekeztünk egységes csapatot kovácsolni mind a magyar, mind a német diákok körében. A közös munka, a projekttel szembeni kíváncsiság meghatározó volt. Szerencsére sikerült később is olyan tevékenységeket beiktatnunk a programba, amelyekkel folyamatosan fenn tudtuk tartani azt a figyelmet, ami az eredményes lebonyolítást biztosította. Ilyennek számítottak az interjúk, a Dunamenti Svábok Központi Múzeumában tett látogatás és a múzeumpedagógiai foglalkozás.

Az egyes tevékenységek befejezését követően megbeszéltük, hogy az adott aktivitás milyen mértékben viszi előre a projektet, hogyan tudjuk majd beépíteni abba a koncepcióba, amire az egész munka épült. Maguk a diákok is motivációt jelentettek egymás számára. Volt olyan, akinek a jó nyelvtudása ösztönözte a többieket arra, hogy minél többet tanuljanak, fejlesszék nyelvtudásukat, és voltak olyanok, akiket a projekt témája fogott meg, és az interjúk tekintetében végeztek olyan munkát, amely a többiek számára motiváló hatású volt.

A projektvezetők is fontos feladatuknak tartották a motivációt. Elsősorban azért, mert személyes kötődésük a témához az egyéni motivációjukat is magas szinten tartotta a projekt teljes időtartama alatt. A feladatok megosztása is azt segítette, hogy a felek egységes terhet viseljenek. Fontosnak tartottuk továbbá, hogy csapatépítő közösségi feladatokkal, bizalom erősítő témájú játékokkal, közös beszélgetésekkel tartsuk össze a diákokat.

| A téma beépülése az intézmény napi tevékenységébe |

A projekt témája napi szinten közvetlenül nem jelenik meg az oktatásban, ez a téma egyedisége miatt sem lehetséges. Ennek ellenére azok a kollégák, akik a történelem ezen korszakát oktatják, munkájuk során hozzáférnek azokhoz az anyagokhoz, amelyeket a tanulók készítettek, és azokat a tanórákon használhatják. Ennél azonban fontosabbnak tartjuk, hogy a forrásokra alapozó történelem oktatást előnyben részesítők, megismerve az általunk alkalmazott módszert, azt átvehetik, és hasonló megoldásokkal közelebb tudnak hozni történelmi eseményeket a diákokhoz.

| Módszertani elemek |

A projekt megvalósítása során két módszer került középpontba. Egyrészt az interjú mint tanulási módszer, melynek segítségével a tanulók megismerték a magyarországi, illetve németországi németek életútját, sorsát.

German student group itself was not homogeneous: besides German students there were also students of Persian and Turkish origin, as well as a child of a Russian immigrant family. At the same time, each participant of the project got a glimpse into the everyday life of families living in a foreign country, since the students of both groups had to stay with a foreign family for 10 days.

The project itself also specifically examined the issue of active citizenship, as the research also sought to find out to what extent the minorities living in Germany and Hungary had integrated. The integration of the refugees arriving in Germany after their resettlement in 1946 was an important issue in the interviews; similarly, the integration process of Germans living in Hungary was a central topic in the Hungarian interviews. Since each student interviewed the same type of elderly people who had been removed or lived in their home countries as minority citizens, the project developed community solidarity in the students, which made them open and tolerant.

Also, those Hungarian students who stayed with Persian, Turkish or Russian families in Aalen, gained their own experiences concerning the process and effectiveness of integration.

Due to the project, they learnt and understood the essence of human rights by seeing how history could tread down human rights based on assumed or real reasons. The historical background information, the eye witnesses' accounts made the curriculum of history books tangible for them.

| Involving the participants, motivation |

Since the participants applying for the project were from various classes of the school, first we tried to create homogeneous teams both among Hungarian and German students through project tasks. The joint work and the curiosity about the project were decisive for them. Fortunately, later, too, we could include activities in the programme which helped to keep up the attention required for successful implementation. Such were the interviews, a visit to the Central Museum of Danubian Swabians and the museum pedagogical workshop.

Having completed each activity, we discussed how a particular activity would advance the project, and how we could integrate it into the concept which the whole project was built upon. Students themselves presented motivation for each other, too. There were some whose good language skills motivated others to learn more and develop their foreign language skills, whereas others were fascinated by the subject of the project and their work done about the interviews was very motivating to others.

The project leaders also considered motivation an important task, mainly because their personal involvement in the subject also kept their individual motivation high throughout the entire project. Sharing the tasks also helped the parties bear equal burdens. Furthermore, we considered it important to keep the students together through team building tasks, trust building games and conversations.

| Integrating the subject matter into the daily life of the institution |

The subject of the project does not appear directly in everyday education. It is mostly due to the specific nature of the subject. Nevertheless, those colleagues who teach this era of history can have access during their work to the material compiled by the students and use them in class. We, however, consider it more important that those who prefer teaching history based

A másik használt módszer az „oral history” módszere, mely szerint a megélt történelem elmesélhető. Az interaktív folyamat, melyben a diákok aktívan részt vesznek, segíti őket abban, hogy felismerjék: ők maguk is a történelem részei, maguk is alakítják a történelmi folyamatokat úgy, mint ahogy azt interjúalanyaik is tették. Világossá válik számukra, hogy a szóbeli információk is részeivé válnak a történetírásnak, szubjektív elemek teszik árnyaltabbá a tankönyvek anyagát.

| **Eredmények** |

A projekt eredményeképpen kiállítás készült a diákok által folytatott interjúk alapján, melyet mindkét településen bemutattunk, és már a megnyitókön – az iskolák diákjain, tanárain, dolgozóin kívül – több közéleti szereplő, kisebbségi képviselő vett részt.

A teljes folyamatot, a projekt sikeres megvalósulásának főbb állomásait bemutató dokumentáció mellett prospektusok is készültek a Tatabányát körülvevő német nemzetiségi településekről. Az eredmények hasznosítása folyamatos. A projekt munka-tevékenységet egyrészt nyelvvórákon, másrészt a még közreműködő kollégák óráin több alkalommal alkalmazzuk, ezen kívül a diákok jól hasznosítják megszerzett informatikai ismereteiket a tanulmányaik során a prezentációkészítés vagy egyéb szöveges anyagok elkészítése során.

A kiállítás vándorútra indult, egy településen már bemutattuk, és több német nemzetiségi település vezetői jelezték, hogy szívesen fogadnák a tárlatot.

Terveink között szerepel még az anyag kiadása oktatási segédanyagként, melyhez még meg kell keresnünk a megfelelő lehetőségeket.

| **A nemzetközi együttműködésből eredő többlet** |

Legelőször azt kell megemlítenünk, hogy diákjaink nyelvtudása jelentősen fejlődött, anyanyelvi környezetben, anyanyelvi interjúalanyoktól, partnerektől tanulhattak.

Másrészt toleranciát tanultak, egymás elfogadását, a kultúrák tiszteletben tartásának fontosságát. Képesek együttműködni más kultúrából érkezőkkel, ezáltal képesek lesznek arra is, hogy a demokratikus társadalom fejlődését elősegítsék.

on these sources can get to know and employ our method, and by using similar solutions they may bring historical events closer to their students.

| Methodological elements |

The implementation of the project was centred around two methods. On the one hand, it was interviewing as a learning method, which helped students learn about the lives and circumstances of Germans living in Hungary and Germany.

The other method applied was that of *'oral history'*, according to which the history experienced can also be told. The interactive process in which the students were actively involved helped them realize that they themselves were also a part of history and that they could also shape historical processes, just like their interviewees had done. It becomes clear to them that oral information, too, can get written down in history, and subjective elements make historical curriculum more layered.

| Achievements |

As an achievement of the project, an exhibition was prepared, based on the students' interviews, which was displayed in both towns, and already the opening ceremony was attended by – besides, of course, the students, teachers and school staff – several public figures and minority representatives.

Besides the documentation presenting the entire process and the main stages of the successful implementation of the project, booklets about the German minority settlements in the vicinity of Tatabánya were also published.

The achievements are continuously used. We often use the project work activity in language classes, as well as in the classes of other colleagues involved, and the students also make good use of the IT skills they acquired while making presentations or other textual materials.

The exhibition has gone on tour; it has been displayed in one town, and the leaders of several German minority settlements have shown interest in hosting the exhibition.

Our plans also include publishing the material as educational resource material, for which we still need to find the appropriate opportunities.

| The added value arising from international cooperation |

First of all we must mention that the foreign language skills of our students have improved immensely; they could learn in a native environment, from native interviewees and partners. On the other hand, they have also learnt tolerance, the acceptance of each other, as well as the importance of respecting other cultures. They are capable of cooperating with those from other cultures, and therefore they will also be capable of facilitating the development of a democratic society.

| Excellence |

Within our school and throughout the collaboration between the two partner institutions, the project was characterized by formulating and accepting constructive criticisms, as well as by exemplary cooperation. The feedback we received during our dissemination work and the exhibition presenting our achievements convinced us that we are on the right track, and the

| Kiválóság |

Az iskolánkon belül és a partnerintézménnyel folytatott közös munkára a projekt során mindig azelőrevivő kritikák megfogalmazása és megfogadása, valamint példamutató együttműködés volt jellemző. A visszajelzések, melyeket a disszeminációs tevékenységünk során, valamint a munkánk eredményét bemutató kiállítás után kaptunk, arról győzték meg bennünket, hogy jó úton járunk, hogy az a munka, amelyet végzünk, nagy érdeklődésre tart számot. Tudatosította bennünk, hogy olyan folyamatokat vizsgálunk, vizsgáltunk, melyek általlétt és válik egységessé az Európai Unió.

Az együttműködést végig a tolerancia, az integráció, valamint a közösségalkotás hármassága jellemezte.

PATS KRISZTINA
projektkoordinátor

Kossuth Lajos Közgazdasági és Humán Szakközépiskola, Tatabánya

RÉSZLET A WEJLER JÁNOS, NÉMETAJKÚ TARJÁNI LAKOSSAL KÉSZÜLT INTERJÚBÓL

Hány éves?

70 éves vagyok

Hány gyereke van?

Két fiam és négy unokám van. A legidősebb fiam 1962-ben született, most 47 éves. A feleségem is német, egy kiállításon találkoztunk.

Honnan származnak az ősei?

Írásos emlékek nincsenek, 1736-ban jöttek az első telepesek Tarjánba, ami akkor még kihalt település volt. 6 család lakott itt. Templom csak Héregen volt, ahol az első születéseket anyakönyvezték. Az 1700-as években leégette a templom, két generációnyi adat elégett. De akronika szerint Baden-Württembergből, Ulmból és Felső-Ausztriából származnak.

Milyen volt a gyerekkora?

Elég nehéz. Az általános iskolában tanultam németül. Az oroszok megszállták Magyarországot 1945-47 között. 1947-48-ban tilos volt németül beszélni. (...)

Milyen volt az élet a háború után Magyarországon?

Egyszer az iskolában németül kiáltottam egy barátom után. Egy magyar tanuló meghallotta, és beárult a tanárnőnek, mert tilos volt németül beszélni. Akkor 25 ütést kaptam pálcával. De nem ütöttek nagyot, mert a tanárnő is magyarországi német volt. Akkor nehéz volt megélni. Más családokkal laktunk egy fedél alatt, és néha nagyon kevés étel jutott. Kevés volt az étel. Amikor munkát kerestem, mindig elküldtek. Szerintem politikai nyomásra.

Sajnálja, hogy nem költöztek el innen?

Nem, az én helyem mindig itt volt, és igazából soha nem akartam Németországba menni.

work we do has drawn much interest. It has also made us aware that we have been examining processes which contribute, and have contributed, to a unified European Union. The cooperation was all along characterized by the trinity of tolerance, integration and community building.

KRISZTINA PATS
Project Coordinator

Kossuth Lajos Secondary School of Economics and Human Studies, Tatabánya

EXTRACT FROM THE INTERVIEW WITH JÁNOS WEJLER, GERMAN SPEAKING CITIZEN OF TARJÁN

How old are you?

I'm 70.

How many children have you got?

I have two sons and four grandchildren. My elder son was born in 1962, he's 47 now. My wife is German, too; we met at an exhibition.

Where were your ancestors from?

There are no written testimonies; it was in 1736 that the first settlers came to Tarján, which used to be a sparsely populated settlement at that time. Six families lived here. Only the village of Héreg had a church, so the first births were registered there. In the 1700's the church burnt down, and the data of two generations were destroyed in the fire. But according to the annals, my ancestors came from Baden-Württemberg, Ulm and Upper-Austria.

What was your childhood like?

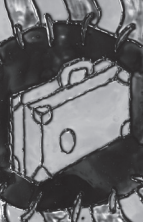
Rather hard. I learned German in primary school. The Russians invaded Hungary between 1945 and 1947. In 1947 and 1948 it was forbidden to speak German. (...)

What was life like in Hungary after the war?

Once at school I called out to a friend of mine in German. It was overheard by a Hungarian student, who told on me to the teacher, because we were not allowed to speak German. Then I was given 25 strokes of the cane. They weren't really heavy strokes, because the teacher was also a German woman living in Hungary. It was hard then. We lived under the same roof with other families, and sometimes we had very little to eat. Food was short. When I looked for work I was always rejected. I think it was due to political pressure.

Are you sorry you didn't move from here?

No, I'm not. My place has always been here and I never really wanted to go to Germany.

A GRAFIKAI TERVEZÉS MINT POLITIKAI ESZKÖZ

A projektben angol (King Edward VII School, Sheffield), osztrák (HTBL Hallein), spanyol (I.E.S.Manuelde Falla, Coslada, Madrid) és magyar (Pásztortölggyi, Eger) középiskolások elemezték a 20. század politikai plakátjait, illetve ők maguk is plakátokat készítettek az őket leginkább foglalkoztató 21. századi társadalmi, politikai, emberjogi és környezetvédelmi problémákról, kérdésekről.

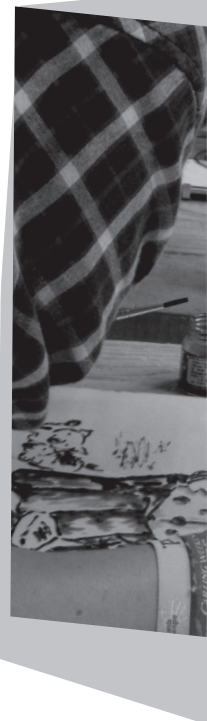
Az első diáktalálkozóra 2009. februárjában került sor Sheffieldben. Valamennyi részt vevő csoport prezentációt készített erre az alkalomra, melyben bemutatták országuk 20. századi történelmének legjelentősebb eseményeit és az ezekhez kapcsolódó politikai plakátokat. Közös beszélgetések és csoportmunka során meghatározták az őket leginkább érdeklő társadalmi és politikai problémákat: rasszizmus, idegengyűlölet, szennyezési betegségek, családon belüli erőszak, fenntartható fejlődés, környezetpusztítás. Ezeket a témákat a grafikai tervezés eszközeivel plakátokon ábrázolták, melyeket a projekt végén egy katalógusba gyűjtöttünk össze.

A második diáktalálkozó színhelye Egervölgy 2009. szeptemberében. A tanulók prezentációt készítettek a közben elkészült plakátokról. Megismerkedtek Pócs Péter magyar grafikus alkotásaival, és az általuk kiválasztott Pócs-plakátok felhasználásával üvegfestményeket készítettek. Csoportmunka keretében kidolgozták a projekt záró katalógus grafikai elemeit is.

A tanulók utolsó személyes találkozására 2010. januárjában került sor Halleinben, Ausztriában. A találkozó fókuszában a katalógus elkészítése, grafikai tervezése állt, emellett a projektet záró iskolai kiállítások tervei is itt készültek. A négy nyelvű katalógus tartalmi lektorálására is ezen a találkozón került sor. Később a tanulók interneten tartották a kapcsolatot, így véglegesítették a katalógus tartalmi és grafikai elemeit, valamint a bemutatandó történelmi és tanulók által készített posztereket. A 112 oldalas, négy nyelvű, színes katalógus a projektet koordináló sheffieldi iskola gondozásában jelent meg 1000 példányban, melyből mind a négy iskola kapott példányokat.

Az egyes intézmények más-más formában végezték feladataikat az együttműködés során. Sheffieldben 'What matters to me' címmel a plakáttervezés önálló tantárgyként felvehető a diákok számára, a kurzuson részt vevő tanulók órai munka keretében készítették alkotásaikat és készültek a találkozókra. Az ausztriai HTBL szakközépiskola képzőművészeti képzést nyújt. Mind a spanyol, mind a magyar intézmény angol két tanítási nyelvű gimnázium, ahol a projektmunka az angol célnyelvi civilizáció, a társadalomismeret, illetve a rajz órák keretében folyt.

Iskolánk minden évben számos kétoldalú diákcsereprogramot bonyolít angol, francia és német testvériskoláinkkal. A Comenius többoldalú együttműködés új dimenziókat nyitott diákjaink számára. Tanulóink gyakorlatban alkalmazhatták a tanórákon szerzett ismereteiket a tanulói találkozókra. Sikeres élményt jelentett, hogy igen könnyen tudnak kommunikálni angolul a közös munka során. Az együttműködés végén kiadott négy nyelvű katalógus fordításában is aktívan részt vettek. A közös munka során együtt szerkesztették a katalógus anyagát, különböző képzőművészeti programokat használtak, a kapcsolatot interneten tartották egymással.

In this project, secondary school students from England (King Edward VII School, Sheffield), Austria (HTBL Hallein), Spain (I.E.S. Manuel de Falla, Coslada, Madrid) and Hungary (Páztörvölgyi, Eger) analysed 20th century political posters, and they also prepared some posters about the social, political, human right and environmental issues of the 21st century which interested them most.

The first student meeting was held in February 2009 in Sheffield. Each participating team made a presentation for the occasion, in which they presented the most significant events of their own countries' 20th century history and the related political posters. During the common talks and team work they identified the social and political issues which they found the most interesting: racism, xenophobia, addictions, domestic violence, sustainable development, environmental destruction. They used the tools of graphic design to illustrate these issues on posters, which we gathered together in a catalogue at the end of the project.

The second student meeting took place in Eger in September 2009. The students gave a presentation on the posters already prepared. They became familiar with the works of Hungarian graphic artist Péter Pócs, and they prepared glass paintings using Pócs posters of their own choice. In team work they also designed the graphic elements of the catalogue which closed the project.

The students' last personal meeting was held in Hallein, Austria, in January 2010. The meeting focused on the preparation and the graphic design of the catalogue; besides, the plans of the school exhibitions closing the project were also made there. The contents of the four-lingual catalogue were also revised at the meeting. Later the students kept in touch on the Internet and finalized the contents and the graphic elements of the catalogue, as well as the historical and student-made posters to be exhibited. The 122-page four-lingual colour catalogue was published by the project coordinator Sheffield school in 1,000 copies, a number of which were distributed among the four schools involved.

During the cooperation, the individual institutions performed their tasks in different ways. In Sheffield, students can take on a poster design course called '*What matters to me*' as an independent subject; the students attending the course created their own posters and prepared for the meetings in these classes. The Austrian HTBL secondary school provides education in fine arts. Both the Spanish and the Hungarian institutions are English bilingual secondary grammar schools, where project work was done within the framework of classes of English speaking civilization, social studies and drawing.

Our school runs several bilateral student exchange programmes every year with our English, French and German partner schools. The multilateral Comenius partnership has opened up new dimensions for our students. They could use their knowledge and skills acquired during classes in practice at the student meetings. They enjoyed the ease of communicating in English during the common work. They also

A találkozók során partnerszaladoknál laktak a résztvevők. Betekintést nyertek a partnerországok kultúrájába, tapasztalatot szereztek a fogadó országok társadalmi és szociális helyzetéről. Ez különösen érdekes volt a sheffieldi csere esetében, ahol a programban több indiai, kínai, albán bevándorló családból származó tanuló is részt vett. A diákcsere lehetősége nagymértékben motiválta tanulóinkat. A helyi projektben való részvétel, munka és aktivitás alapján válogattuk a kiutazókat.

A közös munka során tudatosult a tanulóknak az aktív, felelős állampolgári viselkedés fontossága, és ráébredtek az egyén felelősségére globalizált világunkban.

Az együttműködés zárásaként a tanulók saját iskoláikban kiállítást rendeztek az összegyűjtött anyagból 2010 tavaszán, ahol az együttműködést záró katalógust is bemutatták. A katalógusból 20 példány az iskolaik könyvtár állományába került, és az iskolánk honlapjáról is letölthető: <http://www.pasztorvolgyi.sulinet.hu/>. Forrásként használjuk célnyelvi civilizáció, rajz, történelem, etika és állampolgári ismeretek órákon.

Változott-e a hozzáállásuk a különböző társadalmi problémákhoz?

Miután a problémákat megismerve rádöbbenek a saját felelősségükre is, megváltozott a gyerekek hozzáállása, és ez sok hasznos konkrétumban is megnyilvánul. Szedjük a szemetet az iskola környékén, patakpartot tisztítunk, és környezetvédelmi konferenciák rendszeres résztvevőivagyunk a diákokkal közösen. A változtatás vágya mellett tehát megjelennek a tettek is. Például iskolánk kedvező fekvése miatt napkollektorok keltetnénk felszerelni az épületet, amire a gyerekek már készítették is terveket. Jelenlegi, szintén a társadalmi felelősségvállalással foglalkozó Comenius projektünkben már szponzorokat is igyekszünk találni elképzeléseinkhez.

Hogyan hatott az együttműködés a gyerekek gondolkodására?

A tanulók rádöbbenek arra, hogy a demokráciát ők alakítják, és lényegében minden az egyéneken múlik. Rányílt a szemük sok problémára, hiszen a projekttalálkozókon felmerült jó néhány, nemzetektől független, minden országban előforduló megoldandó társadalmi ügy, például a családon belüli erőszak, a diszkóbalesetek, vagy a környezettudatosság hiánya. A diákok rájöttek, hogy a társadalmi problémákat – egyéni szinten – ők is befolyásolni tudják.

Az együttműködés folytatódik a projektben részt vevő iskolák között: 2010. tavaszán spanyol partnerünk koordinálásában újabb projekt megvalósítására nyertünk támogatást, amely az ENSZ *Global Compact* dokumentumában felsorolt, a világ tíz legsürgetőbb társadalmi, környezeti kihívását vizsgálja *Responsible Societies, Responsible Schools* (Felelősségteljes társadalmak, felelősségteljes iskolák) címmel. Az új projekt szerves folytatása a *Graphic Design* együttműködésnek azzal a céllal, hogy tudatosítsa tanulóinkban a felelős emberi, állampolgári magatartás fontosságát.

PÁDÁR DÉNES

projektkoordinátor

Pásztorvolgyi Általános Iskola és Gimnázium, Eger

actively participated in translating the four-lingual catalogue published at the end of the cooperation. During the common work, they edited the material of the catalogue together, they used various image processing softwares and kept in touch on the Internet.

During the meetings, the participants stayed with partner families. They got an insight into the culture of the partner countries, and gained experience of the social situation of the recipient countries. It was particularly interesting in the case of the Sheffield exchange, where several students from Indian, Chinese and Albanian immigrant families were also involved in the programme. The opportunity of student mobility motivated the students to a great extent. We selected the participants based on their involvement in the local project, their work and activity.

During the common work, the students realized the importance of active and responsible citizenship and became aware of the individual's responsibility in our globalized world.

As a closing act of the cooperation, the students organized an exhibition of the collected material in their own schools in spring 2010, where they also presented the catalogue which closed the cooperation. 20 copies of the catalogue were given to the school library and it can also be downloaded from the school's website: <http://www.pasztorvolgyi.sulinet.hu/>. We use it as resource material in target language civilization, drawing, history, ethics and civics classes.

Has their attitude towards various social issues change?

When they got familiar with the issues and they also realized their own responsibilities, the children's attitude changed, which is manifested in a number of useful factors. We collect garbage around the school, clean the banks of the creek and regularly attend environmental conferences along with the students. Besides the wish to change, therefore, actions were also taken. For example, due to the advantageous location of our school, we could install sun collectors on the building, for which the children have already made plans. In our current Comenius project, also focusing on social responsibility, we are already seeking sponsors for our ideas.

How did the cooperation affect children's thinking?

They realized that they can shape democracy and that essentially everything depends on the individual. Their eyes opened up to a number of problems, as during the project meetings several yet unsolved social issues arose which were independent of any nations and occur in every country, such as domestic violence, 'disco accidents' or the lack of environmental awareness. The students realized that they, too, could influence social problems at the individual's level.

The cooperation between the schools involved in the project will continue: in spring 2010, under the coordination of our Spanish partner, we were granted support for the implementation of another project called *Responsible Societies, Responsible Schools*, which will examine the world's ten most urgent social and environmental challenges listed in the *UN's Global Compact*. The new project will be an organic continuation of the *Graphic Design* cooperation, aimed at making our students aware of the importance of a responsible human and citizen's attitude.

DÉNES PÁDÁR
Project Coordinator
Pásztorvölgyi Primary and Secondary Grammar
School, Eger

A Tempus Közalapítvány 2003-ban tartott, Comenius akciókról szóló tájékoztatója szünetében arisztvevőkrendelkezésérebocsátott e-mailek között akadtam rá egy svéd kolléga rendkívül fontos és aktuális „Fenntartható fejlődés” című projektötletére. E téma, mely leggyakrabban a környezetvédelemkapcsánkerülőszóba, lengyel, spanyol ésrománkollégákérdeklődésétfelkeltette, így öt ország folytathatott hihetetlenül érdekeséshasználtevékenységétaComenius iskolafejlesztési projekt három éve alatt, 2004 és 2007 között.

A környezeti nevelést Nemzeti Alaptantervünk kiemelt fejlesztési feladatnak tekintette (és tekinti ma is), melynek az iskolai oktatás valamennyi elemét át kell hatnia. Nagyszerű lehetőségnek tartottuk ennek szellemében témánkon keresztül erősíteni a tantárgyközi kapcsolatokat.

Projektünk epilai (Spanyolország) előkészítő látogatásán lendületes „brainstorming” vezetett a 3 év tematikájának kidolgozásához. A környezetvédelem (ártalmak kiszűrése, előremutató alternatívák bevezetése) és a környezettudatos életmód (amely végül a 3. projekt év témája lett) szorosan összefügg az egészséggel. Mivel közvetlen célcsoportunk a programban részt vett 30 tanuló volt, közvetett célcsoportunk pedig intézményünk valamennyi tanulója és pedagógusa, közös munkánk első éve az ifjúság egészségéről szólt, mely természetes módon összekapcsolódott a sporttal is. Figyelmet kapott az iskolai büfé kínálata, ahol máris ellentétes érdekek feszültek egymásnak. A megoldásnak tűnő tízórait pedig olykor eldobták vagy kikunyerálták nagyobbak, az erősebbek, a „barátok”. Kötelesség, jog, másikkal való törődés, erőszak, konfliktuskezelés, problémamegoldás – máris a demokrácia témaköréhez értünk, mely második projektévünket kísérte végig.

Tanulóink ismerték a demokrácia fogalmát, hiszen több diákcsoportunk sikeresen szerepelt már állampolgári vetélkedőkön. A demokratikus jogállamban a társadalom fejlődésének és az egyén sikerességének, boldogulásának egyik fontos feltétele az egyén részvétele a lakóhelyi, szakmai, kulturális közösség életében és/vagy a politikai életben a társadalmi együttélés szabályainak kölcsönös betartása, az emberi jogok, a demokrácia értékeinek tiszteletével, erőszakmentesen. Uniótagságunk első évfordulójára tervezett iskolai EU-s vetélkedőnk az uniós állampolgárság kérdéseire is kiterjesztettük.

A tanulók fejlesztésére vonatkozó céljainkat a következőkben fogalmaztuk meg:

- Az információszerezés különböző módjainak megtanulása.
- A megszerzett információk szempontok szerinti szelektálása és integrálása.
- Mindeközben az idegen nyelv (angol) eszközként történő használata.
- Acsoportban végzett munka gyakorlása úgy, hogy közben mindenki egyéni felelőssége is van a közös munka eredményéért. Eza tevékenység kétségkívül fejleszti az önismeretet és a reális önértékelés irányába mutat, ugyanakkor az önbizalmat is növeli.

I found a Swedish colleague's important and relevant project idea called 'Sustainable Development' in 2003, in the break of a presentation on Comenius actions organized by Tempus Public Foundation, among the e-mails made accessible to the participants. This topic, which most frequently arises in connection with environmental protection, also raised the interest of Polish, Spanish and Romanian colleagues, so there were five countries engaged in an extremely interesting and useful activity during the three years of the Comenius School Development project between 2004 and 2007.

Our National Curriculum regarded environmental education a priority area (and so does today), which should permeate every element of school education. In this respect, we considered it a great opportunity to enhance interdisciplinary relations through our subject matter.

The development of the three-year curriculum was the result of a dynamic brainstorming session during the preparatory visit of our project to Epila, Spain. Environmental protection (screening for harms, implementation of progressive alternatives) and an environmentally aware lifestyle (which finally became the subject of the third project year) are closely related to health. As our direct target group was the 30 students involved in the programme and the indirect target group was all the students and teachers of our institution, the first year of our common work focused on the health of the youth, which is also naturally connected to sports. The offer of the school canteen, a source of conflicting interests, also received attention. The mid-morning snacks, which seemed to be a solution, were sometimes taken or begged by elder, stronger students or 'friends'. Duty, rights, taking care of others, violence, conflict management, problem solution – we have already arrived at the subject matter of democracy, which we focused on during our second project year.

Our students had already been familiar with the concept of democracy, as a number of our student groups had successfully participated in civics competitions. In a democratic state of law, an essential criterion of the development of the society and the success of the individual is the individual's involvement in the life of the local, professional and cultural community and/or in politics, according to the rules of social coexistence, respecting the values of human rights and democracy, without violence. Our EU competition planned for the first anniversary of our EU membership was extended to involve the issue of EU citizenship, too.

We formulated our goals with respect to students' development as follows:

- To learn various forms of obtaining information.
- To select and integrate the information obtained according to specific criteria.
- Meanwhile, to use a foreign language (English) as a tool.
- To practise team work in a way that each team member also has individual responsibility for the success of the common work. This activity clearly develops self-knowledge and enhances realistic self-assessment, while also increasing self-confidence.
- To get to know the values of our nation and our narrow and broader homeland. To be proud of these values and to present them to our partner institutions. To come to realize that with the values of all EU nations the unified Europe only becomes richer, but without risking the self-identity of the member country and its people. We can be European while also remaining Hungarian.

- Saját nemzetünk, szűkebb-tágabb hazánk értékeinek megismerése. Legyenek ezekre azért értékek büszkék és mutassák be partner intézményeinknek. Vegyék észre, hogy minden EU nemzet értékeivel az egységes Európa csak gazdagodik, ám anélkül, hogy a tagország, a nép azonosság tudata veszélybe kerülne. Lehetünk európaiak úgy, hogy közben magyarok maradunk.
- Az érdeklődés felkeltése, fenntartása, nyitottság. Ismerjenek meg idegen kultúrákat és tanulják meg természetesen elfogadni és kezelni a másságot. Ismerjék meg az EU történelmi hátterét, céljait, intézményrendszerét és alapdokumentumait, és segítsék közvetlen környezetüket helyes és objektív tájékoztatással.

Iskolai keretek között, osztályfőnöki órákon szerveztünk tanár-diák beszélgetést a demokráciáról, és annak intézményünkön belüli megvalósulásáról. Három részből álló vitasorozat indult iskolánkban és partner intézményeinkben „Erőszak az iskolában / családban / társadalomban” címmel. Ezzel azt céloztuk, hogy diákjaink ne csak megismerjék (kötelességeiken túl) jogaikat, de élni is tudjanak velük, és sajátítsák el az aktív állampolgári magatartáshoz szükséges részképességeket (pl. az egyenlő bánásmódhoz való jog felismerésének képessége, a konfliktuskezelés, az együttműködés képessége) és a társadalom által elfogadott viselkedésformáit. Mindezek szellemében a programban résztvevő lányok és fiúk száma közel azonos volt, s két mozgássérült tanuló is aktív részese volt a mobilitási programoknak.

Az angol nyelven történő kommunikáció elősegítésére és elmélyítésére ötnyelvű miniszótárt készítettek a diákok, amely a demokráciával kapcsolatos legfontosabb ötven szót tartalmazta. (A másik két témából is készült hasonló miniszótár.)

Néhány a szavak közül: alkotmány, állampolgár, egység, elfogadás, emberi, érdekegyeztetés, jogok, kisebbség, kötelezettség, közösség, megbecsülés, megbeszélés, sokféleség, szabadság, választások, vélemény...

Az európai uniós vetélkedő szintén iskolánkon belül zajlott. A három fős csapatok egyikenem volt résztvevője iskolánk Comenius programjának, de érdekelődni kezdtek tevékenységeink iránt! Vetélkedőnk kérdéseit angol nyelven megküldtük partner intézményeinknek is, akik változatlanul vagy csekély módosítással iskolájukban is megszervezték a versenyt.

A demokrácia és az Európai Unió kérdéskörében egyre jobban elmélyülő tanulók csoportja országos szinten is megmérette magát. Az Európa 2000 állampolgári vetélkedőn 2005-ben nyolcadik, 2006-ban pedig második helyezést értek el.

Iskolánk 3 tagú vezetősége és két diák-önkormányzati vezető látogatást tett lengyelországi partner iskolánkban (Nowy Sacz), melynek során delegációnk részt vett a helyi lengyel középiskolások ifjúsági parlamenti ülésén a Városházadísztermében. Itt megismerkedhettünk a lengyel fiatalok problémáival és elért eredményeikkel. A lengyel diákok közül sokan vállalták, hogy heti három órát az idősek és a betegek önkéntes segítésére fordítanak.

Ugyancsak három tanár és két diák látogatott el a svéd partner iskolába (Skelleftea), ahol az iskolai élet remekül működő demokratikus gyakorlata fogadott bennünket. A igazgató minden hétfő reggel fogadta az intézmény három diák vezetőjét, akik fél órát kaptak arra, hogy tolmácsolják a tanulók megoldásra váró problémáit.

Anyolc speciálisan tanítási igényű tanuló csoport megbeszélésen közösdöntést hozhatott arról, hogy a hét harmadik szabadidős, illetve sportfoglalkozását hogyan töltsék el. Javaslatok, ellenvélemények, érvek hangoztak el, és konszenzusra kellett jutniuk, hogy érvényesíthessék elképzelésüket.

- To raise and maintain interest and openness. To learn about foreign cultures and to learn to accept and manage differences naturally. To learn about the historical background of the EU, its objectives, institutional system and basic documents, and to help their direct environment by providing correct and objective information.

We organized teacher-student conversations within the school, during homeroom classes, about democracy and its realization within our institution. A three-part discussion series called 'Violence at school / at home / in society' was also launched in our school and partner institutions. What we aimed to achieve by this was that our students should not only get to know (beyond their duties) their rights, but also be able to use them and to learn the partial skills required for active citizenship (e.g. ability to recognize the right to equal treatment, conflict management skills and capability to cooperate) and the forms of socially accepted behaviour. Accordingly, the numbers of girls and boys involved in the programme were approximately the same, and two physically disabled students were also active participants of the mobility programmes.

In order to facilitate and develop communication in English, the students compiled a five-lingual mini dictionary containing the most important fifty words related to democracy. (Similar mini dictionaries in the other two subject matters were also compiled.)

Some of the words were: constitution, citizen, unity, acceptance, human, harmonization of interests, rights, minority, commitment, community, recognition, discussion, diversity, freedom, elections, opinion.

The EU competition was also held in our school. One of the groups of three did not comprise participants of our school's Comenius programme, but they started to show interest in our activities! We sent the questions of our competition in English to our partner institutions, who also organized the competition with slight or no modifications.

A group of students who became increasingly interested and proficient in the subject of democracy and the EU, even put their knowledge to the test at a national level. At the 'Europe 2000' civics competition, they took 8th in 2005 and 2nd in 2006.

Our school's three-member management team and two student government leaders paid a visit to our Polish partner school (in Nowy Sacz), and attended the youth parliament session of local Polish secondary school students, held in the state room of the Town Hall. Here we could learn about the problems and achievements of the Polish youth. Many of the Polish students volunteered to spend three hours weekly helping the elderly and ill.

Also, three teachers and two students visited the Swedish partner school (in Skelleftea), where we found an excellently working democratic school life. Every Monday morning, the headmaster received the three student leaders of the institution, who had thirty minutes to talk about students' problems yet to be solved.

At the group discussion, the eight students with special educational needs could make a joint decision on how to spend the third week's leisure and sports activities. There were suggestions, counter-opinions and arguments, and they had to come to a consensus in order to enforce their ideas.

One afternoon we attended a presentation called "The modern forms of democracy", organized for the school's students at the municipal Congress Centre. One of the two presenters was Hanna Marklund sportswoman, a winner of the title 'Sweden's Best Female Footballer'. She talked about the role of sports

Egyik délután részt vettünk a városi Kongresszusi Központban az iskola tanulói számára szervezett „A demokrácia modern formái” című előadáson. A két előadó egyike Hanna Marklund, a Svédország legjobb női futballistája címet kiérdemelt élsportoló volt. A sport személyiség- és jellemformáló szerepéről beszélt, a pozitív energiát adó csoportmunka jelentőségéről, a felelősségvállalásról, az döntésképeségről és a változások iránti nyitottságról, rugalmasságról.

Rengeteget tanultunk ezeknek a látogatásoknak az alkalmával. Tapasztalatainkat rendszeresen megosztottuk iskolánk valamennyi tanárával, diákjával és a szülőkkel. A Comenius tevékenységünket és közös európai eredményeinket bemutató újságcikk és egy öri televízió projektünkéről készített műsora a helyi lakosságszéleskörűhez jutott, akárcsak a három évet át fogószines brosránk. Tapasztalataink birtokában mindig szívesen segítettünk más iskoláknak nemzetközi kapcsolatok létrehozásában.

Projektünk legnagyobb berénye, hogy az egykori diákok ma is elismerik, hogy a projekt tevékenységeknél köszönhetően sokat fejlődött személyiségük, megtanultak környezettudatosan élni, egészségesebben táplálkozni, számítógépezés közben 40 perc után ma is felpattan két perces mozgásra, és a konfliktusokat megoldandó feladatnak tekintik. Ma is örömmel emlékeznek vissza az évekkel ezelőtt megvalósított programokra, melyeknek köszönhetően látókörük és nyelvtudásuk szélesedett. Jó magam szinte valamennyi régi partnerünkkel baráti kapcsolatot ápolok, annak ellenére, hogy az akkori koordinátor iskola, a Petz Lajos Egészségügyi Középiskola 2006. júniusában megszűnt. Az egykori román partneriskolával pedig most készül együttműködni jelenlegi iskolám.

PAPPNÉ KUSTER KLÁRA angoltanár
Comenius koordinátor
Szabadhegyi Közoktatási Központ, Győr

in shaping personality and character, the importance of team work, which generates a lot of positive energy, assuming responsibility, the ability to make decisions and openness and flexibility to changes.

We learnt a lot during these visits. We regularly shared our experiences with all the teachers and students of our school, as well as with the parents. The newspaper articles presenting our Comenius activity and common European achievements, as well as the television programme on our project, made by the local TV of Győr, were widely disseminated among local citizens, as was our colour brochure summing up these three years. With the experiences we gained, we have always gladly helped other schools build international relations.

The greatest virtue of our project is that former students still admit that their personalities have developed a lot due to the project activities; they have learnt to live an environmentally conscious life, eat healthily, they still stop using their computers every 40 minutes to exercise for two minutes, and they regard conflicts as problems to be solved. They still take pleasure in recalling the programmes implemented years ago, which broadened their perspective and improved their language skills. As for me, I still maintain a friendly relationship with almost all our former partners, despite the fact that the school which acted as a coordinator at that time, Petz Lajos Secondary School of Health Care, discontinued its operation in June 2006. At the moment, my current school is planning cooperation with our former Romanian partner school.

PAPPNÉ KUSTER KLÁRA English teacher
Comenius Coordinator
Public Education Centre of Szabadhegy, Győr

A SZOCIÁLIS ELKÖTELEZETTSÉG ÖSSZEKÖT – HA SEGÍTÜNK, ERŐSÍTJÜK A MÁSIKAT ÉS MAGUNKAT IS

Iskolánkegynémet(HauptschuleMiesbach) és egy török (Tokat Anadolu Lisesi) iskolával közösen nagyon nemes,pedagógiailag értékes célokat tűzött maga elé a szociális elkötelezettségreösszpontosítóComenius iskolai együttműködés projekttel.

A rohanó világban az ember hajlamos arra, hogy csak önmaga érdekeit figyelje, saját céljait tartsa szem előtt, az emberi kapcsolatok könnyen háttérbe szorulnak. Sajnos az egoizmus az utóbbi időben a gyerekekénél is elhatalmasodott. Mindezt elkerülendő, szerettük volna tanulóink figyelmét ráirányítani arra, hogy az emberi érzékeny-

ség, az egymás iránti felelősségvállalás fontos emberi értékek, egymás segítése nélkül nem építhetünk igazikapsolatokat, ésehhez mások és önmagunk megismerése is elengedhetetlen. Akülönböző kultúrák megismerése által szerettünk volna szélesebb látókört biztosítani nekik ezen a területen is.

A tevékenységek során megismertük és összehasonlítottuk a résztvevő országok iskolarendszerét, valamint a felmerülő szociális problémák kezelését a partneriskolákban. Együttműködésünk súlypontja volt a szociális tevékenységek fejlesztése és átültetése mindennapi életbe, figyelembe véve az egyes országok speciális igényeit és lehetőségeit.

A találkozások előtt felkészítettük a diákjainkat arra, hogy beteg, fogyatékos gyerekeknek fognak előadni, játszani, például egy kórházban?

Az egyik intézmény, ahol a gyerekek részére előadtunk egy nagyon látványos darabot, az a Nagyothallók Általános Iskolája a szomszédból, tehát nem voltak ismeretlenek számunkra, velük azóta is kapcsolatban vagyunk. A gyermekkorházat pedig az egyik szülő révén vontuk be a programba, tehát valamilyen módon már tudatában voltak a gyerekek annak, hogy élnek körülöttük beteg, fogyatékos gyerekek. Természetesen a látogatások előtt felkészítettük őket a találkozásokra, beszélgettek egymással az orvosok, a tanárok és a diákok. Kikértük például a gyermekkorház orvosainak véleményét, hogy vajon jó-e, ha az egészséges gyerek találkozik a beteggel és fordítva, a nagyothalló gyerekek tanárai pedig elbeszélgettek a mi gyerekeinkkel. A gyerekek mindkét oldalról jól kezelték a találkozásokat, helyzeteket, nagyon pozitív visszajelzéseket kaptak egymástól.

A projekt közvetlen célcsoportját tanulóink alkották, rajtuk keresztül pedig a program részesei lehettek tanárok, szülők, nagyszülők, rokonok, másik iskola tanulói és tanárai, de más, nem csak közoktatási intézmények tagjai is, mint pl. kórházakban fekvő vagy civil egyesületbe, katolikus közösségeket betartozó gyerekek.

Az aktív állampolgárságra neveléshez hozzátartozik a szociális kompetenciák fejlesztése, melyek kialakítása a tanítási órákon, tanórán kívüli foglalkozásokon és egyéb iskolai és iskolán kívüli programok keretében zajlott. A projekt során a tanulók diáktársaiknak, iskolán belül és iskolán kívüli gyerekeknek különböző programokat, színdarabokat készítették

Through a Comenius school cooperation project focusing on social commitment, our school, jointly with a German (Hauptschule Miesbach) and a Turkish (Tokat Anadolu Lisesi) school, has set noble and pedagogically valuable goals.

In our fast-paced world, people only tend to observe their own interests and goals, and human relationships can easily get pushed to the background. Unfortunately, egoism has also increased among children recently. To avoid it, we wanted to call our students' attention to the fact that human sensitivity and assuming mutual responsibility for each other were important human values, and without helping each other we could not build real relationships, which makes it indispensable to get to know ourselves as well as others. Through exposure to different cultures, we wanted to ensure them a broader perspective in this area, too.

During the activities we could learn about and compare the school systems of the countries involved, as well as the management of social problems arising in the partner schools. Our cooperation concentrated on developing social activities and adapting them to everyday life, taking into consideration the specific needs and opportunities of each country.

Before the meetings, had you prepared your students for performing in front of ill or disabled children, in a hospital for example?

One of the institutions where we performed a very spectacular play for children was the nearby Primary School for the Hard of Hearing, so they were not complete strangers and we are still in touch with them. We involved the children's hospital in the programme through a parent, and therefore the children were to some extent aware that there were ill and disabled children living around them. Of course, we prepared them for these meetings, and the doctors, the teachers and the students had a chance to talk to each other. We asked the doctors of the children's hospital for their opinions whether it was advisable for healthy children to meet ill ones and vice versa, and the teachers of the hard of hearing children talked to our students. The children on both sides managed the meetings and situations very well, and they received positive feedback from each other.

The direct target group of the project was composed of our students, and through them, others could also be involved in the programme: the teachers, the parents, the grandparents, the relatives, the students and teachers of the other schools, as well as those belonging to other, non public educational institutions, such as children in hospital or ones belonging to various civil associations and Catholic communities.

Educating active citizenship includes developing social competences, which was realized as part of the academic classes and extracurricular activities, as well as other programmes inside and outside school. As part of the project, the students prepared various programmes and staged plays for other children within and outside the school, e.g. for St. Martin's day, St. Lucia's day or Christmas. During the two years of the project, a central role was given to tolerance, acceptance, cooperation within a community and for the community, and learning about the everyday life of the disabled.

és mutattak be például Márton-napra, Luca-napra vagy karácsonyra. A projekt két éve alatt mindvégig központi szerepet kapott a tolerancia, az elfogadás, az együttműködés a közösségekben és a közösségért, a fogyasztókkal élők mindennapjainak megismerése is. A tanulókat motiválta, hogy sok visszajelzést kaptak a bemutatók során, mind az iskolatársaitól, mind pedig a fogyasztókkal élőktől (hallássérültektől), betegektől.

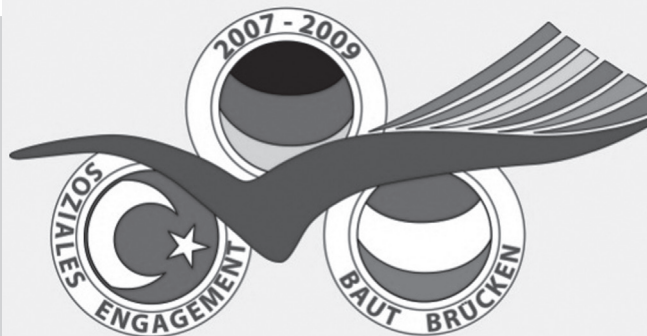
Az együttműködés részeként megismertünk és a német partnerünktől tanultunk olyan módszert is, amit eddig nem ismertünk. A Németországban már bevált ún. „Trainingsraum” program a tanulási hátrányokkal és magatartási problémákkal küzdő gyerekek fejlesztését segítő konfliktuskezelő program. Ennek bizonyos elemeit azóta is alkalmazzuk. Ez egy módszer a tanulók önfegyelmének a kialakítására, lényege, hogy az órát zavaró tanulóknak írásban is felelnie kell tetteiért, le kell írnia, mit tett vagy mondott, miben bántott meg másokat, mi lesz vagy lehet ennek a következménye, stb. A programhoz kapcsolódóan az osztályokkal alakították házi rendezésként az osztályszabályokat, melyeket egymáson is számon kérnek.

A program legfontosabb eredményének tartom, hogy tanulóink megismerhették azoknak a gyerekeknek a nehézségeit, problémáit, akikhez a színdarabok előadása során eljutottak, így pl. a Bethesda Gyermekkórházba, a Szent László Kórházba, a „Szeretjük Zuglót” Egyesületbe. Jó volt látni arcukon az örömet, mikor a tanszereket összegyűjtötték arászorulóknak, vagy amikor egy beteg gyermeknek pénzt adományoztak. Egyik közöstevékenységünk volt a partneriskolákkal a jótekonyság nicaraguai iskolások megsegítésére, melyhez a német partner közvetlen kapcsolata révén jutottunk el. Ezt önállóan nem tudtuk volna megtenni. A segélyprogram előtt tanulóinknak levetítettük, hogyan, milyen körülmények között élnek és tanulnak ott a velük egyidős gyerekek. Az elrettentő képek nem megijesztették, hanem sokkal inkább segítségnyújtásra készítették őket.

A nyitottság, az egymás iránti tolerancia területén elért sikerek, a saját kultúrával való azonosulás, a saját és az idegen iskolarendszerek és kultúrák értékeinek megismerése nagy hatással volt a tanulókra.

Hogyan használják a Trainingsraum módszert a magyar körülmények között?

Németországban, ha gond támad egy diákkal, kiemelhető a tanóráról és elküldhető pszichológushoz, aki egyénileg foglalkozik vele, egy direkt erre a célra épített szobában az iskola falain belül. Mivel a magyar oktatási törvények nem engedik, hogy az óráról kiemeljük a diákokat, ezért mi a szünetben, de a némethez hasonló kérdőív segítségével alkalmazzuk ezt a módszert, amennyiben valaki konfliktusba keveredik. A kérdéseknek, és a válaszok leírásának köszönhetően a diákok önmagukkal tudnak számot vetni azzal, amit tettek, át tudják gondolni, és lehetséges megoldásokat is leírhatnak, szintén maguknak. A rásegítő kérdések (pl. hogyan hatott viselkedésem az osztálytársaimra, mit csinálz másképp ugyanebben a szituációban?) segítenek megoldani a konfliktust.

The students were motivated by the feedback received at the performances, from their schoolmates as well as from disabled (deaf or hard of hearing) and ill children.

As part of the cooperation we also became familiar with and learnt a method from our German partner which we hadn't known before. The *'Trainingsraum'* programme, well-established in Germany, is a conflict management programme aimed at developing children with learning disadvantages and behavioural problems. We are still using certain elements of it. It is a method for developing students' self-discipline; it requires the student who disturbed the class to take responsibility for his/her actions in writing, too, and write down what he/she did or said, how he/she hurt others, what will or could be the consequences, etc. As part of the programme, the classes developed their own rules, adapted to the school regulations, which they also require to be observed by everyone.

How do you use the Trainingsraum method in Hungarian circumstances?

In Germany, when problems arise with a student, he or she can be removed from class and sent to a psychologist, who will work with him or her in a room used specifically for this purpose within the school. Since the Hungarian laws do not allow a student to be removed from class, we need to use this method during breaks, with the help of a questionnaire similar to its German counterpart, when someone gets in a conflict. By reading the questions and writing down the answers, students can think over and reflect upon what they have done, and they can also write down possible solutions, again for themselves. The eliciting questions (e.g. how my behaviour affected my classmates, what do you do differently in the same situation?) help to solve the conflict.

What I see as the most important achievement of the programme is that our students could learn about the difficulties and problems of the children whom they met during their performances, for example at Bethesda Children's Hospital, Szent László Hospital or 'We Love Zugló' Association. It was nice to see the happiness on their faces when they collected school requisites for those in need or made donations for an ill child. One of the joint activities we undertook in cooperation with the partner schools was the charity organized to help Nicaraguan students, whom we reached through direct contact of our German partner.

We couldn't have done it on our own. Before the aids programme, we showed our students a film on how and in what circumstances Nicaraguan children of their age lived and learnt. The terrifying images did not scare them, instead, they made them want to help those children.

The achievements in openness and mutual tolerance, identifying with our own cultures and learning about the values of our own and foreign school systems and cultures had a great impact on students.

▶ Milyen konkrét eredményekkel, beépíthető módszerekkel gazdagodott az iskola az együttműködés nemzetköziségének köszönhetően?

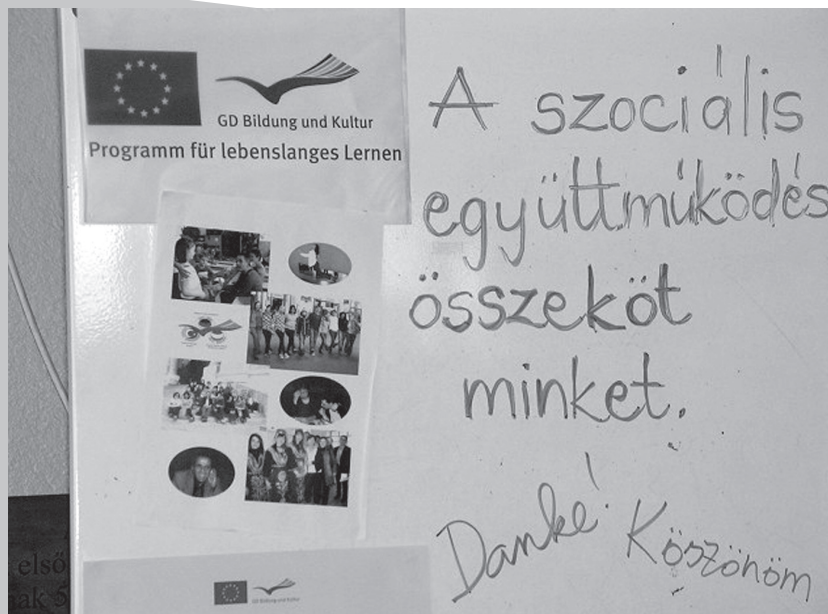
▶ A toleranciára és elfogadásra nevelésnek régi hagyományai vannak iskolánkban; része volt ennek a munkának ez a Comenius projekt is. A gyerekek, köszönhetően más nemzetekkel, illetve fogyatékos gyerekekkel való találkozásoknak, máris sokkal jobban elfogadják és segítik egymást. Jelenlegi együttműködésünkben is német partnerünk, és ma már magától értetődő és örömmel fogadott, ha egy Németországba bevándorolt család gyermeke valamilyik diákunk partnere a közös munkában. A projektnek tudjuk be, hogy a diákok önszerveződő alapon, saját ötleteik nyomán szerveznek adományozásokat, például az izzapkárosultak javára is gyűjtöttünk.

Az IKT eszközök használata terén sokat csiszolódtunk; a skype-on, e-mailen történő kapcsolattartáson túl pl. megtanultunk fotókat konvertálni. Mivel a külföldi partnerekkel csak ilyen módokon tudtunk kapcsolatot tartani, meg kellett tanulnunk a használatukat.

Nemcsak a diákok, de az iskola pedagógusai részéről is példaértékű volt az együttműködés a program során. Fontos lenne, hogy több intézmény is felvegye a kapcsolatot más gyermek- és szociális intézménnyel, ahol tapasztalataink szerint a programokat igen nagy örömmel fogadták.

KOÓSÉ MOLNÁR MÁRTA
projektkoordinátor

Zuglói Hajós Alfréd Magyar-Német Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola

▶ What are the actual achievements and integratable methods which have enriched the school due to the international nature of the cooperation?

▶ Our school has a long-standing tradition of educating tolerance and acceptance; the Comenius project was part of this work. Thanks to meeting other nations and disabled children, our students are now much more tolerant and helpful to each other. We have a German partner in our current cooperation, too, and now it is natural and welcome to have a child of a family which immigrated to Germany as the partner of a student of ours in the common work. We attribute it to the project that the students make donations on a self-organized basis, following their own ideas – we have donated, for example, for those affected by the mud flood.

As far as ICT tools are concerned, we have improved a lot; besides keeping contact via Skype and e-mail, we have learnt how to convert photos. Since we can only keep in touch with our foreign partners through these means, we had to learn how to use them.

The collaboration throughout the programme was exemplary, not only on the part of children, but also on the part of the school's teachers. It would be important for more institutions to make contact with other children's and social institutions, where we found these programmes were warmly welcomed.

MÁRTA KOÓSNÉ MOLNÁR

Project Coordinator

Hajós Alfréd Hungarian-German
Bilingual Primary School of Zugló

A „Made in...” című Comenius projektben a győri Deák Ferenc Közgazdasági és Informatikai Szakközépiskola partnerként vett részt 2008 és 2010 között. A projekt koordinátora egy pozsonyi iskola volt (Obchodná Akadémia), ezenkívül egy cseh iskola Telcből (Gymnázium Otokara Breziny), valamint egy bécsi iskola (BHAK/BHAS Wien 10) vett részt a kétéves együttműködésben.

Iskolánkegyikprofiljaaközügazdaságtan,ésbüszkékvagyunkrá,hogyMagyarországonelsőkéntkezdttük el nyugat-európai mintára az úgynevezett tanirodai képzést. Ez azt jelenti, hogy a tanulók iskolai gyakorlócégeket működtetnek, melyek mindössze annyiban különböznek az igazi cégektől, hogy nincs bennük valódi pénzforgalom.

Egy külföldi tanirodai kiállításon találkoztunk a három közgazdasági iskolával, akikkel partnerekké váltunk. Egyértelmű volt mindenki számára, hogy az iskolai gyakorlócégeket érintő pályázatot kellene készíteni. Ezzel a témaválasztással szavatolni tudtuk, hogy valóban a diákok lesznek a partnerség középpontjában, és az együttműködés során megrendezett tanirodai kiállításokon az iskola összes tanulóját be tudtuk vonni valamilyen szinten az együttműködésbe. A szakmai programok által még cégek is az együttműködés részesesei lettek a részt vevő országokból, például gyárlátogatások megszervezésével.

Hogyan működik egy taniroda?

A tanirodában egy-egy fiktív vállalkozást működtetnek a diákok. Az ügyviteli, üzleti tevékenység folyamatait, kapcsolatait azáltal valósítják meg, hogy több ilyen fiktív vállalkozás van egymással munkakapcsolatban (belföldiek és külföldiek vegyesen).

A tanirodán tkárság, beszerzés, pénzügy, számvitel, humán erőforrás és értékesítési osztály működik. A tanulók forgószínpadszerűen kerülnek egyik munkahelyről a másikra. A gyakorlat során áru- és pénzmozgás, ártermelés nem történik, a folyamatok adminisztratív végrehajtása valósul meg. A képzés szempontjából a gyakorló cég figyelembe veszi a valódi üzleti gyakorlatot. A való gazdaság szimulációja fejleszti a tanulók kreativitását, önálló kezdeményező képességét, vállalkozókedvét, felelősségérzetét, csapatmunkáját, nyelvi készségeit; mindazon képességeket, amelyek a mindennapi gyakorlatban feltétlenül szükségesek. A szimulált vállalkozás gazdasági környezetét (szállítók, vevők, bank, közüzemek) egy cégügyi központ, illetve a gyakorló cégek hálózata biztosítja. A tanulók ebben a sajátos hálózatban kereskedve-gazdálkodva, munkaközben szerzik meg azt a gyakorlatot és elméleti tudásanyagot, aminek birtokában egy valószínű cégnél munkát kapva már nem betanítandó kezdőként, hanem egy vállalkozásban vagy az ökegyes munkaterületre gyakorlati készségekkel és jártasságokkal rendelkező, gondolkodni tudó, önálló munkatársként dolgozhatnak.

Rendkívül örültünk annak a ténynek, hogy három hazánkhoz közeli, kultúrájában, történelmében is hasonlóságokat felmutató ország lett a partnerünk, mert úgy éreztük, hogy a közelség és hasonlóság dacára diákjaink igen keveset tudtak ezekről az országokról. Ezért is döntöttünk úgy, hogy a szakmai programok mellett mindenhol a projekttalálkozó fontos részét képezte egy történelmi áttekintést is magába foglaló idegenvezetés. Ahazai idegenvezetéseként tanulóink nemzeti ismereteiből bővílhettek, míg külföldön az adott kultúrával szembeni megértést, tiszteletet erősíthettük bennük.

MADE IN... INTERNATIONAL TRADE BY STUDENT COMPANIES

Deák Ferenc Secondary School of Economics and Information Technology of Győr was involved as a partner in the Comenius project called 'Made in...' between 2008 and 2010. The project coordinator was a school in Bratislava (Obchodná Akadémia); the other two schools involved in the two-year project were the Czech Gymnázium Otokara Breziny from Tecl, and BHAK/BHAS Wien 10 from Vienna, Austria.

One of the specialized areas of our school is economics, and we are proud to be the first in Hungary to have introduced practice firm training based on Western European examples. It means that students operate practice companies within the school, which only differ from real companies in that there is no real cash flow involved.

We met the three schools of economics which later became our partners at a virtual enterprise expo held abroad. It was clear to everyone that we should submit an application which concerns school practice firms. By this choice of subject we could guarantee that the partnership will really focus on students, and at the virtual enterprise expos organized during the cooperation we could involve all the students of the school to some extent in the partnership. Through the professional programmes, even companies from the countries involved could be participants of the cooperation, for example by organizing factory visits.

How does a practice firm work?

In a practice firm students operate a virtual enterprise. They reproduce the processes and connections of business and management activities by means of a working relationship between a number of such virtual enterprises (both Hungarian and foreign ones).

At the practice firm, there is an administrative unit and there are departments of purchasing, finance, accounting, HR and sales. Students change their jobs in rotation. During the practice, there is no flow of goods or cash, neither production; processes are carried out at an administrative level. From an educational point of view, the practice firm takes into account real business practice. The simulation of real economy develops students' creativity, independent initiative, enterprising spirit, sense of responsibility, team work and language skills – that is, all those skills which are indispensable in everyday practice. The economic environment of the simulated enterprise (suppliers, customers, bank, public utilities) is provided by a corporate service centre or a network of practice firms. While trading and managing business in this peculiar network, students obtain the practice and theoretical knowledge allowing them later to work at a real company as a thinking and independent colleague with practical skills and experience acquired in an enterprise or in certain specialized fields thereof, and not as beginners still in need of training.

Minden programban ösztönöztük tanulóinkat az egymással való ismerkedésre, aktív részvételre. Az összes találkozónkon szerveztünk tanirodai kereskedést, ahol jellegzetes nemzeti termékekkel kereskedtek diákjaink. Mi az első évbentipikus magyar fűszerekkel, például paprikával arattunk nagysikert, míg a második évbengyöngyökkel kereskedő diákcéget szerepeltettünk, szintén nagyon sikeresen.

Minden alkalommal készítettünk diákjaink közgazdasági témájú szakmai feladatokat, ahol ügyeltünk arra, hogy vegyes csoportok alakuljanak ki, vagyis egy országból ne legyen két diáka csoporton belül. A programok végéig tartva mind a diákok, mind a tanítók közös szabad programjára is, ami szintén a kölcsönös ismerkedést szolgálta.

Iskolánk az együttműködés eredményeit jelenleg is élvezi. Mind a négy iskolában az órarend része a tanirodai gyakorlatok tantárgy, aminek révén a négy iskola napi szintű kapcsolatot tart fenn. A partnerországok diákcégeinek egymás közötti kereskedése továbbra is folytatódik, termékkatalógusokat cserélnek, interneten árukat, szolgáltatásokat rendelnek egymástól. Remélhetőleg a jövőben mindezek új gyakorlócégek bevonásával is fejlődik.

Az, hogy együttműködésünk egy nemzetközi kapcsolat keretében zajlott, legfőképp tanulóink idegen nyelvi képességeit fejlesztette, emellett erősítettük bennük a köz-európai sajtó tudatát. Azzal tisztában vagyunk, hogy mostanában kezd egyre nagyobb hangsúlyt kapnia az Európai Unió azon régiójában levő országoknak az együttműködése.

Projektünk legnagyobb eredménye valószínűleg az volt, hogy a programjaink rendkívül változatos kialakításával, valamint azzal, hogy nagyon sok téren szabad kezet adtunk tanulóinknak, egy számuakra érdekes együttműködésbe vontuk be őket, ahol szakmai ismeretek bővítésén felül számos más fontos ismeretet is el tudtak sajátítani.

Miben állt a diákok sikere?

Magyar részről a fűszerpaprika minthungarikum volt a kiemelt termék. Ennek „forgalmazását” végezte az *Ezer Jó Fű Kft.* A diákok készítették el a cég profilját, plakátokat, szórólapokat, katalógusokat. A tanév során interneten keresztül kereskedtek a pályázatban részt vevő iskolák tanirodai cégeivel. A kft. egyébként megalakulása óta nemzetközi viszonylatban is nagyon sikeres, folyamatosan kapjuk a megrendeléseket, a katalógusunk méltán a legjobb volt több tanirodai kiállításon is.

GYENGE ZSOLT
projektkoordinátor

Deák Ferenc Közgazdasági és Informatikai Szakközépiskola

We were extremely glad that three nearby countries with similarities in their cultures and history became our partners, because we felt that despite the proximity and the similarities, our students had known rather little about these countries. That is why we decided that besides the professional programmes, a guided tour also providing historical overview would be an important part of every project meeting. During the guided tours in Hungary, our students broadened their knowledge of their home country, whereas abroad we could enhance their understanding of and respect for the given culture.

In every programme, we encourage our students to get to know each other and to actively participate. We organized practice company trading at every meeting, where our students sold their own respective characteristic national products. In the first year we successfully traded typical Hungarian spices, such as paprika, whereas in the second year we had a student company selling beads, which was also very successful.

Each time, we gave our students a professional task with a focus on economics, and we made sure to form mixed groups so that there shouldn't be two students from the same country within one group. After the programmes, we always allowed some space for students' common free programmes, which also served to get to know each other better.

Our school is still benefiting from the achievements of the partnership. In all four schools, the virtual enterprise practice subject is part of the curriculum, due to which the four schools keep contact on a daily basis. Trading between the student companies of the partner countries also continues; they exchange product catalogues, order goods and services from each other on the Internet, etc. Hopefully, this all will be further developed by involving new practice firms.

The international nature of our cooperation primarily developed the foreign language skills of our students, but it also enhanced their awareness of sharing common European qualities. We are also aware that recently increasing emphasis has been laid on cooperation between EU countries located in the same region.

The greatest virtue of our project has probably been that through the highly varied programmes and the extent of freedom we allowed our students in several areas, we involved them in a cooperation in which they were interested, and where, besides developing their professional knowledge, they could also obtain a number of other important skills.

What were the students' achievements?

On Hungary's part, the special product was paprika as a characteristic Hungarian spice. It was what *A Thousand Good Spices Ltd.* was 'trading' with. The company's profile, the posters, leaflets and catalogues were all prepared by the students. During the academic year, they traded through the Internet with the practice firms of the schools involved in the project. In fact, ever since it was established, the company has been very successful at an international level, too; we constantly keep receiving orders, and our catalogue was rightly the best one at several virtual enterprise expos.

ZSOLT GYENGE

Project Coordinator

Deák Ferenc Secondary School of Economics and Information Technology

A *The Development and Promotion of Youth Enterprise Services in Central Europe* című angol nyelvű projektünket a Leonardo da Vinci nemzetközi európai uniós pályázati program támogatásával valósítottuk meg 2008-2009-ben. Partnereink voltak a londoni Wandsworth Youth Enterprise, a Közgazdasági Politechnikum Gimnázium és Szakközépiskola/Budapesti Ifjúsági Vállalkozói Központ, az ibrányi Móricz Zsigmond Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium, a nyíregyházi Abigél Szakközépiskola, Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola, a romániai Sepsiszentgyörgyből a Sfintu-Gheorghe Incubator, Szlovákiából a rimaszombati Regionalna Rozvojova Agentura és a szlovákiai Moldavából a Regionalna Rozvojova Agentura.

A projekt a folytatása volt korábbi két Youngbusiness.net projektünknek, amelyek során a vállalkozói készségfejlesztés megcélzó intézményi hálózatot alakítottunk ki elsősorban olyan fiatalok számára, akik a középiskolai tanulmányaikat követően a vállalkozói formák iránt érdeklődnek és saját vállalkozást szeretnének kialakítani.

A Youngbusiness.net 3 projektünkben tréninganyagokat dolgoztunk ki a vállalkozási készségfejlesztésre, amelyek segítségével a kedvezményezett 17-33 éves korú fiatalokat megtanítottuk arra, hogy a megszerzett ismereteiket gyakorlati szinten tudják a vállalkozói létsorán, illetve a mindennapi életben, vállalkozás nélkül is saját körülményeiknek megfelelően adaptálni és alkalmazni. A projektben kifejlesztett oktatási anyagok felhasználásával az általunk kialakított gyakorlati készségek jelentősen növekedtek a fiatalok európai munkaerő-piaci esélyeit. Az újszerű oktatási anyagokat (pl. online anyagokat és módszereket) és az azokhoz kapcsolódó bevált gyakorlati megoldásokat akkreditáltattuk, a középiskolai tananyagba építettük és azóta is alkalmazzuk, ilyen módon hozzájárult projektünk a szakképzés minőségi megújulásához is.

A magyarországi és a külföldi partner intézményeink egyetértettek abban, hogy a fiatalokban erősíteni kell azokat a készségeket, amelyek segítik őket abban, hogy az életben gyakorlati szinten tudják a megszerzett ismereteiket alkalmazni, és ezáltal nagyobb esélyük lesz arra, hogy sikeresek legyenek, intellektuális és szakmai téren egyaránt, valamint megtalálják helyüket a társadalomban. A program speciális módszertant dolgozott ki, mely a döntéshelyzetbe hozás alapelveire épül: célunk volt, hogy a fiatalokat képessé tegyük arra, hogy saját lehetőségeiket és korlátaikat fel tudják mérni, ezek ismeretében pedig képesek legyenek döntéseket hozni és döntéseikért felelősséget vállalni, tudatos állampolgárokként.

YOUTH ENTERPRISE SERVICES IN CENTRAL EUROPE YOUNGBUSINESS.NET3

LEONARDO DA VINCI

Our English language project called *The Development and Promotion of Youth Enterprise Services in Central Europe* was implemented with the support of the EU's international Leonardo da Vinci programme in 2008-2009. Our partners were Wandsworth Youth Enterprise of London, the Polytechnic, Secondary Grammar School and Secondary Vocational School of Economy/ Budapest Youth Enterprise Centre, Móricz Zsigmond Secondary Vocational School, Vocational Training School and College of Ibrány, Abigél

Secondary Vocational School, Secondary Grammar School and Vocational Training School of Arts of Nyíregyháza, Sfântu-Gheorghe Incubator of Sfântu Gheorghe, Romania, Regionalna Rozvojova Agentura of Rimavská Sobota, Slovakia and Regionalna Rozvojova Agentura of Moldava, Slovakia.

The project was the continuation of our former two Youngbusiness.net projects, in which we created an institutional network aimed at developing entrepreneurial skills, primarily for young people who are interested in various forms of enterprise and wish to establish their own enterprises after their secondary school studies.

In our Youngbusiness.net3 project, we developed training materials for improving entrepreneurial skills, which we used to teach the young beneficiaries aged between 17 and 33 how to adapt and use their acquired skills in practice as entrepreneurs, or even without an enterprise, in everyday life, according to their own circumstances. The practical skills acquired by using the training materials developed as part of the project significantly increased the young students' chances in the European labour market. We have gained accreditation for the innovative teaching materials (e.g. online materials and methods) and the related good practices; these were integrated into the secondary school curriculum and have been in use since then. This way, our project has also contributed to a quality upgrade of vocational training.

Our Hungarian and foreign partners equally agreed that what we should enhance in young people are the skills which help them use their acquired knowledge in practice, and therefore ensure them better chances to be successful, both intellectually and professionally, and find their places in society. The programme elaborated a special methodology which is based on empowerment (facing students with decisions to be made); we aimed to enable them to assess their own possibilities and limits, make decisions accordingly, and assume responsibility for their decisions as conscious citizens.

Mit jelent a döntéshelyzetbe hozás elve?

Abból kiindulva, hogy tapasztalataink szerint a szülők jellemzően sok döntést meghoznak a gyerekeik helyett, akik emiatt csorbulnak önállóságukban, ezekben a „vállalkozásokban” minden döntés a diákokon múlt. Az oktatók mind-össze a lehetőségekhez vezették őket, legyenszóak a valutaárfolyamokról, a piaci körülmények feltérképezéséről vagy a személyi erőforrásokkal való gazdálkodásról, mérlegkészítésről. Minden kérdésben a tanulók döntöttek, mi csak navigáltuk őket.

A program különösen látványos eredményt hozott az etnikumuk miatt hátrányos helyzetű fiatalok esetében, de segítettünk a fiatal munkanélkülieknek is megtalálni a lehetőségeiket. Arra törekedtünk, hogy a tapasztalatokat, a jól bevált gyakorlatokat és az eredményeket kölcsönösen átadjuk egymásnak a partnerek körében és kiterjesszük a disszeminációs munkát a tágabb iskolai, vállalkozói és üzleti környezetünkre is. A tanárok számára például módszertani tréningeket tartottunk, hogy be tudják építeni az iskolai programjaikba a vállalkozói készségek

fejlesztését. Regionális rendezvényeket szerveztünk, ahová meghívtuk az oktatási és képzési, valamint az üzleti szféra képviselőit, de a meghívottak között ott voltak a civil szervezetek, a kereskedelmi kamarák, a hátrányos helyzetűeket támogató szervezetek képviselői is. Sikertörténetünk az, hogy a fiatal résztvevők késkedve megneveztek tovább tudni megszerzett ismereteiket, így egyre több tudták alkalmazni, majd továbbadni a vállalkozói készségekhez kapcsolódó, stratégiai gondolkodáson alapuló tudásanyagot.

Az ismeretek továbbadásának egyik módja a tréning volt, melyen a vállalkozói ismeretek mellett a résztvevők megtanulták azokat a technikákat, amelyeket a tanácsadások során alkalmaztak a kedvezményezettek körében. Népszerű volt a projektpartnerek és a meghívott partnerintézmények részvételével létrehozott, európai közösségi téren zajló Nemzetközi Ifjúsági Vállalkozói Verseny (*Youth Enterprise Competition*). A verseny alapötleten nemzetközileg közös gondolkodás eredménye volt. Rájöttünk arra, hogy partner iskoláinkkal nemzetközi szinten is közösek a problémáink, és hasonlóak a tanulók igényei az ismeretek alkalmazása terén is. Mindannyian fontosnak ítéltük a kooperatív munkát, a logikus érvelést, a saját gondolatok adekvát megfogalmazását, a gazdaságos időbeosztást, az előrelátó tervezést, a következmények és a körülmények figyelembe vételét, a rövid és hosszú távú célok megfogalmazását. Közben a diákok egy-egy sikeres vállalkozást mutattak be esettanulmányon keresztül, illetve saját virtuális vállalkozást hoztak létre és működtetnek az alapítástól a sikerig, a vállalkozói készségeket használták. A versenyre való felkészülés során megtanulták, hogyan kell másokra odafigyelni, rendszerben gondolkodni, konszenzusra jutni és kompromisszumot kötni, konfliktusokat kezelni és a körülményeket figyelembe véve önállóan dönteni. Mindezek a készségek lényegében a sikeres vállalkozáshoz szükségesek, de ugyanúgy a sikeres életpálya kritériumai is. Ezek a célok alapozták meg a Youth Enterprise Competition létrejöttét, és a projekt megvalósítása során is ezeket a készségeket erősítettük.

What do you mean by empowerment?

Based on our experience that parents tend to make a lot of decisions instead of their children, thus limiting their independence, in these 'enterprises' every decision depended on the students. The trainers only led them to the opportunities, whether it was currency rates, exploring market conditions, managing human resources or preparing a balance. All decisions were made by the students; we only navigated them.

The programme proved to be especially successful in the case of ethnically disadvantaged young people, but we also helped unemployed young people find opportunities. We sought to mutually share our experiences, good practices and achievements among the partners and extend the dissemination work to involve our broader school, entrepreneurial and business environment. We held methodology trainings for our teachers, for example, so they can integrate developing entrepreneurial skills into their school programmes. We organized regional events, where we invited the representatives of the educational and training as well as the business sectors, but civil organizations, chambers of commerce and organizations supporting the disadvantaged were also represented. We successfully enabled our young participants and beneficiaries to share their acquired knowledge and skills, and thus more and more young people could learn and use, and then share the knowledge and skills related to entrepreneurial skills and based on a strategic approach.

One way of sharing their knowledge was training, where, besides the entrepreneurial skills, participants could learn the techniques to be used among the beneficiaries during consultancy *Youth Enterprise Competition*, held at an EU level and organized with the participation of the project partners and invited partner institutions, was very popular. The basic idea of the competition was the result of international brainstorming. We realized that we and our partner schools shared the same problems at an international level, too, and that students' needs with regard to using their knowledge were also similar. We all considered cooperative work, logical reasoning, the adequate formulation of our own ideas, efficient schedule, prudent planning, taking into consideration consequences and circumstances and setting short- and long-term goals very important. While presenting successful enterprises through case studies and establishing their own virtual enterprises, students used entrepreneurial skills. During the preparation for the competition, they learnt how to pay attention to others, think in terms of systems, come to a consensus and make a compromise, manage conflicts and take into consideration the circumstances to make independent decisions. All these skills are also basic requirements for a successful enterprise, as well as for any successful career. These were the goals that served as a basis for Youth Enterprise Competition, and these were the skills which we sought to develop in the project.

Milyen többletet adott az, hogy nemzetközi együttműködésben valósult meg a projekt?

Atalálkozásrévén minden partnersok új ötlettel, módszerrel gyarapodott. Nagyon érdekes volt például megfigyelni, hogy a Nottinghamból érkező diákok promóciós csomagokat hoztak az iskolájukról, és percek alatt „kiplakátolták” nálunk magunkat: az érkezésükről a falainkra kiragasztott Robin Hood plakátok tudósítottak.

Amásik jelentőstényező az angol munkanyelv volt, ennek köszönhetően rengeteget fejlődtek a diákjaink. A projekt végeztével például egy, az együttműködést megelőzően angolul csak félénken beszélő tanulóknak angol nagykövetéségen adta elő nagyon jó angolsággal a szálloda projektjét.

A partnerekkel való találkozás nem csak kulturális, de a projekt jellegéből adódóan „üzleti” jellegű is volt, amelyből nagyon sokanultak a gyerekek szakmailag és emberileg is. Sokkal nyitottabbá váltak, érdeklődőbbek a körülöttük lévő (külföldi tulajdonú) vállalkozások iránt, és ma már a projektben részt vett minden egyes diákunk közgazdasági szakra jár az egyetemen.

A program hosszú távú fenntartása céljából társaságot hoztunk létre a partnerekkel közösen, amely lehetővé teszi, hogy a program a projektzárást követően továbbra is segítse a fiatalokat. Reméljük, hogy azok az aktív fiatalok, akiket megtanítottunk a program továbbvitelére, sok további új partnernek adják tovább a döntéshelyzetbe hozás lehetőségét rejtő tudást a jövőben, és a vízesés effektus mintájára, amint egyik vízcseppből kialakulva egy újabb jön létre, úgy alakulnak egymásból újabb és újabb civil közösségek, melyek olyan fiatalokat formálnak, akik vállalkozói készségeiket amindennapi életben istudják alkalmazni a kölcsönös tiszteleten alapuló, aktív polgárok Európájában.

HARON ILDIKÓ

idegen nyelvi szakmacsoport vezető

YBN3 projektkoordinátor

Neumann János Középiskola és Kollégium, Eger

What was the added value of the fact that the project was implemented through international cooperation?

Each partner gained many new ideas and methods due to this encounter. It was very interesting to observe, for example, that the students from Nottingham brought promotional packages about their school, and within minutes, their arrival was announced through Robin Hood posters on our walls.

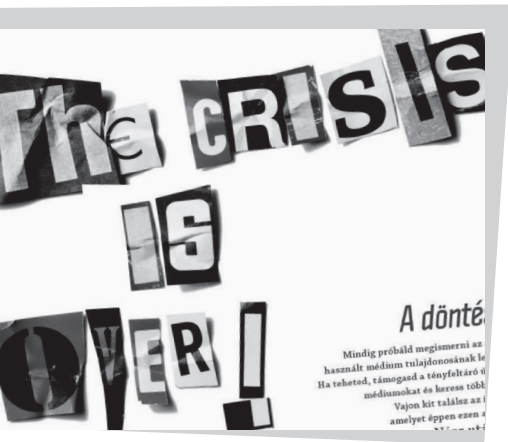
The other essential factor was English as the working language, due to which our students have developed a lot. After closing the project, for example, one of our students, who had been too shy to speak English before the cooperation, gave a presentation at the British Embassy in fluent English on his hotel project.

Due to the nature of the project, the meetings with the partners were not merely cultural, but also “business” encounters, from which students benefited greatly, both from a professional and personal point of view. They have become much more open and interested in the (foreign-owned) enterprises around them, and today each of our students involved in the project are studying economics at university.

In order to maintain the programme in the long term, we established a company in cooperation with our partners, which allows the programme to continue to support these young people even after closing the project. We hope that those active young beneficiaries whom we have taught how to continue the programme will share their knowledge of how to create situations of decision-making with many new partners in the future, and like a waterfall effect, when a drop of water creates another one, newer and newer civil communities will develop from each other to shape young people who can use their entrepreneurial skills in everyday life, too, in a Europe of active citizens, built upon mutual respect.

ILDIKÓ HARON
Head of Foreign Languages
YBN3 Project Coordinator
Neumann János Secondary School
Eger

A *Global Education Across the Borders* (Globális nevelés határok nélkül) című projekt egy regionális együttműködés, amely a globális felelősségvállalásra nevelés népszerűsítését, a szemlélet terjesztését célozta meg a közép-európai térség négy országában. A partnerségben részt vevő Südwind Agentur (Ausztria), SCCD (Szlovákia), Humanitas (Szlovénia) és Anthropolis Egyesület (Magyarország) civil szervezetek 2008-ban hozták létre a Globális Nevelés Tudásközpontok Regionális Hálózatát egy Grundtvig többoldalúprojekten belül. A partnerek sikeres együttműködés eredményeinek továbbfejlesztése érdekében tervezték meg a tanácsadási kapcsolatokat projektet.

A projekt fókuszában a globális nevelés áll, egy olyan oktatási szemlélet, amelyet az a tény hívott életre, hogy a mai emberek egyre erőteljesebben globalizálódó világban él és cselekszik. Az oktatás központi szerepet játszik abban, hogy a tanulók lehetőséget kapjanak a képességváltásuk saját nézőpontjuk kialakítására és megosztására, segít számukra megtalálni szerepüket a globális közösségekben. A globális nevelés központi témáik közé tartozik az aktív állampolgárságra nevelés. A globális és aktív állampolgárságot tekinthetjük egy folyamatnak, amelynek során az egyén felelőssé válik a környezetéért, másokért és a társadalomért, amelyben él. Elköteleződést jelent az egymás iránti tiszteletre épülő társadalom fejlődése iránt és egyfajta felhatalmazást is a cselekvésre.

A 2009-ben indult projekt a magyar társadalom számára kevésbé ismert globális felelősségvállalásra nevelés szemléletének népszerűsítésére vállalkozik. A projekt céljai így tökéletes összhangban vannak a 2010-es Szegénység és Társadalmi Kirekesztés Elleni Küzdelem Európai Évének és a 2011-es Európai Önkéntesség Évének törekvéseivel, azaz a személyes és társadalmi fejlődést és felelősségvállalást helyezik középpontba és aktív állampolgárságra ösztönöznek.

Milyen jó példákat ismertek meg?

A projekt első évében szerveztünk egy tanulmányutat és egy workshopot Ausztriába, és lehetőség nyílt csatlakozni egy három napos szemináriumhoz Szlovákiában. A tanulmányúton a projektben dolgozó munkatársak megtekinthették a grazi globális nevelés tudásközpontot és képet kaptak a struktúráról, a szolgáltatásokról, az állományról és az adatbázisról. A workshop elsődleges célja az volt, hogy képessé tegye, segítse a felálló helpdesk szolgáltatás körül dolgozókat a globális perspektíva közvetítésére, a személyes tanácsadásra, a minőségi gyűjteménygyarapításra és kapcsolódó programok szervezésére. Az oktatásra egy innsbrucki globális nevelés tudásközpontban került sor, ahol a tapasztalt osztrák kollégák vezetésével gyakorlatokon keresztül közösen értékeltünk globális témákat feldolgozó forrásokat (filmeket, oktatási anyagokat) és a kapcsolódó módszertant.

Az *Emberi jogok a globális migráció korában* c. nemzetközi szeminárium a partnerországokból érkező felnőtt tanulóknak adott képzést az "emberi jogok oktatása" témakörben. A szeminárium az emberi jogokat elsősorban a globális migrációval való összefüggésben tárgyalta; például a menekültek és a menedékeresés, az integráció és a szociális befogadás témáit érintve. Az oktatók Szlovákiából, Csehországból, Ausztriából és az Egyesült Államokból érkeztek, és eltérő szakmai háttérrel rendelkeztek (egyetemi oktató, újságíró, fotóriporter, civil szervezet oktatója, stb.), így változatos példákat sorakoztattak fel mind a témakörök megközelítése, mind az oktatási módszerek tekintetében.

GLOBAL EDUCATION ACROSS THE BORDERS

The project called *Global Education Across the Borders* is a regional cooperation which aims to promote educating global responsibility and to disseminate the approach in four countries of the Central European region. The civil organizations involved in the partnership (Südwind Agentur – Austria, SCCD – Slovakia, Humanitas – Slovenia and Anthropolis Association – Hungary) established the Regional Network of Global Education Resource Centres within a multilateral Grundtvig project. The partners designed the Learning Partnerships project in order to improve the achievements of the successful cooperation.

The project focuses on global education, an educational approach driven by the fact that modern man lives and acts in an increasingly globalizing world. Education plays a central role in giving learners an opportunity and enabling them to formulate and share their own opinions, and it helps them find their roles within the global community. Educating active citizenship is one of the central issues of global education. We can consider global and active citizenship a process in which the individual becomes responsible for his or her environment, for others and for the society he or she lives in. It means commitment to a society built upon mutual respect for each other, as well as some kind of authorization to act.

What good practices have you learnt about?

In the first year of the project, we organized a study trip to and a workshop in Austria, and we also had a chance to join a three-day seminar in Slovakia. During the study trip, our colleagues involved in the project visited the Centre for Global Education in Graz, and they got an insight into its structure, the services, the staff and the database.

The main goal of the workshop was to enable and help those working around the helpdesk service to be launched to convey the global perspective, to provide personal consultation, to ensure quality development of the collection and to organize relevant programmes. The training took place in a Global Education Resource Centre in Innsbruck, where we jointly assessed resources (films, educational materials) about global issues and the related methodology through exercises led by experienced Austrian colleagues.

The international seminar called *Human Rights in the Age of Migration* provided training in the subject of “educating human rights” for adult learners arriving from the partner countries. The seminar discussed human rights mainly from the point of view of global migration, touching on such issues as refugees and seeking refuge, integration and social inclusion. The trainers came from Slovakia, the Czech Republic, Austria and the United States, and they had different professional backgrounds (university professor, journalist, photojournalist, trainer of a civil organization, etc.), and therefore they brought diverse examples both in terms of approach and educational methods.

A projekttevékenységek globális szemléletet integráló szakanyagok könnyű elérhetőségét, megértését, feldolgozását és a vonatkozó tudás közvetítését támogatják. (1) A projekt keretében a felnőtt tanulók a mobilitások és tanulmányutak (nemzetközi workshop és szeminárium) során ismerhették meg a külföldi jó példákat és cserélhettek tapasztalatot a releváns oktatási módszerekről. (2) Az ELTE PPK Könyvtárával történő együttműködést teheti lehetővé Magyarország a Tudásközpont anyagának megfelelő elhelyezését és fejlesztését, valamint a helpdesk szolgáltatásának kiépítését, amelyen keresztül az Anthropolis Egyesület munkatársa személyesen vagy írásban nyújt segítséget a globális nevelés szemléletének el-sajátításához, vagy egy konkrét globális téma feldolgozásához és oktatásához. (3) A partnerek közös honlapján (www.gerc-net.info) szakértői adatbázis segíti az érdeklődőket, hogy nemzetközi szakértőket találjanak a régióból, akik workshopokon, előadásokon, beszélgetéseken keresztül közvetítik a globális perspektívát. (4) A partnerekkel közösen megtervezett és kivitelezett utazó plakát kiállítás nemcsak felhívja a figyelmet a tudatos fogyasztói magatartás fontosságára és a globalizáció mellékhatásaira, hanem ötletekkel, javaslatokkal sarkallja aktivitásra a globális állampolgárokat.

A projektben megvalósult mobilitások, tanulmányutak elsősorban a globális neveléssel foglalkozó civil trénereknek, felnőttoktatóknak adtak lehetőséget a szakmai fejlődésre, míg a szakértői adatbázis és a helpdesk szolgáltatás a fenti célcsoporton túl a formális oktatásban dolgozó tanárok és tanárképzésben részt vevő hallgatók munkáját is szeretné segíteni. Az utazó kiállítás ennél szélesebb réteget céloz: minden 16 év feletti érdeklődőhöz szól.

Hogyan ösztönzi cselekvésre a plakát kiállítás az embereket?

A kiállítás arra szeretné felhívni a figyelmet, hogy mindennapi döntéseink egy része közvetett és gyakran káros hatással van azok életére, akik a bolygónk tőlünk távoli pontjain élnek. Viselkedésünk akár kismértékű változtatásával is javíthatunk mások életkörülményein, lakjanak Üzbegisztánban, az Amazonas-menti esőerdőkben vagy bárhol a világon. Emberi jogi és környezetvédelmi témákat mutatunk be, és javaslatokkal szolgálunk arra vonatkozóan, hogy egyéni döntéseinkkel hogyan alapolozhatjuk meg egy igazságosabb és fenntarthatóbb világ jövőjét. Példáknak hozunk arra, hogyan vállalhatunk szerepet állatok vagy növények kipusztulásának megelőzésében étkezésszokásaink megváltoztatásával, mi a szerepe a fenntarthatóságban a tudatos vásárlói magatartásnak, hogyan lehetünk hatással olyan munkaadókra, akik nem veszik figyelembe az alapvető emberi-munkavállalói jogokat, illetve olyan további témákat is érintünk, mint a média és a tudatos olvasás viszonya, a gyerekmunka, az elektronikus hulladék stb. A kiállítás képi világa szándékosan provokatív, nemcsak a tekinteteket vonzza, hanem próbálja a nézőt „kirántani” a közönyösségből.

A projekt legfontosabb eredménye, hogy az elévült tevékenységeken keresztül nagyjából 1000 emberhez közvetlenül eljutott a program üzenete, szolgáltatásai. A bevont felnőtt tanuló a programok során megszerzett tudással multiplikátorokként tudnak működni saját közösségükben, vagy is szélesebb körben tudnak tájékoztatást adni a globális perspektíva, a felelős állampolgárság fogalmairól, és az érdeklődőket további információért a Tudásközpontba tudják irányítani. A programok résztvevői a visszajelzések alapján a mobilitásokat szemléletformálásra, a személyes fejlődésre alkalmas eseményekként értékelték. A promóciós tevékenységek segítségével eddig további 2000-3000 ember kapott tájékoztatást a projekt-ről és eredményeiről.

The project launched in 2009 seeks to popularize the approach of educating global responsibility, currently less well-known to Hungarian society. Therefore, the objectives of the project are perfectly in accordance with the goals of the European Year of Combating Poverty and Social Exclusion in 2010 and the European Year of Volunteering in 2011, in that they focus on individual and social development and responsibility and encourage active citizenship.

The project activities support easy access to the professional materials integrating the global approach, their understanding and processing, as well as mediating the relevant information and knowledge. (1) Within the framework of the project, adult learners could learn about foreign good practices and exchange experiences of the relevant educational methods through mobility and study trips (international workshop and seminar). (2) The cooperation with the Library of the Faculty of Pedagogy and Psychology of Eötvös Loránd University (ELTE PPK) made it possible to store properly and develop the materials of the Resource Centre in Hungary, as well as to launch a helpdesk service, through which a colleague from Anthropolis Association provides help personally or in writing to learning about the approach of global education or processing and teaching a specific global issue. (3) On the partners' common website (www.gerc-net.info) a professional database helps visitors find international experts in the region who convey the global perspective through workshops, presentations and discussions. (4) The travelling poster exhibition designed and implemented in cooperation with the partners does not only call the attention to the importance of consumer awareness and the side effects of globalization, but also provides ideas and suggestions to make global citizens more active.

The mobility activities and study trips implemented within the project primarily helped the professional development of civil trainers and adult trainers engaged in global education, whereas the professional database and the helpdesk service – besides the above target group – also seek to help teachers working in formal education and students involved in teacher training. The travelling exhibition addresses a broader target audience – everyone above the age of 16.

▶ How does the poster exhibition activate people?

▶ The exhibition seeks to call the attention to the fact some of our everyday decisions may have an indirect and often harmful effect on others living in distant corners of our planet. By slightly changing our habits, we can improve others' living circumstances, whether they live in Uzbekistan, in the rain forests of the Amazon or anywhere else in the world. We present human rights and environmental protection issues and provide suggestions as to how we can lay the foundations of the future of a more just and sustainable world through our individual decisions. We bring examples for how to assume a role in preventing the extinction of animals and plants by changing our eating habits, and what role consumer awareness plays in sustainability, how we can influence employers who ignore fundamental human and employee rights, and we also touch on further issues such as the relationship between media and conscious reading, child labour, electronic waste, etc. The visual world of the exhibition is intentionally provocative; it is meant not only to attract the eyes, but also to 'drag' the audience out of indifference.

The most important achievement of the project is that the message and services of the programme directly reached about 1,000 people through the activities performed. The adult learners involved can use their knowledge acquired during the programme to work as multipliers within their own communities, and therefore they can inform a wider audience about the concepts of global perspective and responsible citizenship, and direct those interested to the Knowledge Centre for further information. According to

Hozott valamilyen szemléletbeli változást a projekt a résztvevők gondolkodásában?

Általánosságban megállapítható, hogy legtöbbször informális körülmények között alkalmazzák megszerzett tudásukat (a szeminárium résztvevői közül többen azóta civil szervezetek munkájában vesznek részt szakértőként vagy önkéntesként).

Egy új oktatási szemlélet bevezetése mindig hosszú időt vesz igénybe, és az összes kulcsszereplő (kormányzat, oktatási intézmények, civil szervezetek munkatársai, stb.) bevonására szükség van a célok megvalósításához. Minden olyan országból érkező partner felhívja erre a figyelmünket, ahol a globális nevelés már évtizedek óta jelen van az oktatásban. Magyarországon még csak egy folyamat elején tartunk, ezért a legkisebb olyan eredménynek is örülni kell, amely abba az irányba mutat, hogy sikerült új embereket a "közös ügy" mellé állítani.

Az Anthropolis Egyesület számára a Tudásközpont és a helpdesk szolgáltatás működtetése, illetve a szakmai adatbázis kiépítéses szorosabb együttműködés eredményezett a magyarországi globális állampolgárságra neveléssel (is) foglalkozó civil szervezetekkel, mert ezeket a projekteredményeket minden szervezet egyaránt felhasználhatja saját tudásanyagának, tevékenységeinek népszerűsítéséhez. Például szakértőivel jelen lehet a szakmai adatbázisban, ismeretterjesztő és oktatási anyagaival pedig a Tudásközpontban.

A projekt fenntarthatóságát egyrésztől nagyban elősegíti az ELTE PPK Könyvtárával és az Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Központtal való folyamatos szakmai együttműködés, másrésztől a partnerekkel közösen megpályázott, 2011 februárjában induló Europe Aid projekt, amelynek keretében lehetőség nyílik a témában helyi és nemzetközi szemináriumok megrendezésére, továbbítanulók bevonására.

MIHALKÓ VIKTÓRIA
projektkoordinátor
Anthropolis Egyesület

the feedback received, the participants of the programme assessed the international seminars and workshops as suitable for shaping views and individual development. Through the promotional activities, about another two or three thousand people have been informed about the project and its achievements so far.

Has the project brought about any change in the participants' way of thinking?

It is generally true that they mostly use the knowledge they acquired in informal circumstances (since then, many of the seminar's participants have been involved in the work of civil organizations as consultants or volunteers). It always takes a long time to implement a new educational approach, and the realization of the goals requires the involvement of all the key players (government, educational institutions, civil organizations, etc.). Every partner who comes from a country in which global education has been present in education calls our attention to this. Hungary is still at the beginning of a process, so we must welcome any little achievement which indicates that we have managed to win new people for the 'common cause'.

For Anthropolis Association, the operation of the Knowledge Centre and the helpdesk service, as well as the development of the professional database resulted in a closer cooperation with the civil organizations engaged in (among others) educating global citizenship in Hungary, because these project achievements can be equally used by any of the organizations for promoting their own respective resources and activities, too. Through their experts, for example, they can be represented in the professional database and through their informative and educational resource materials in the Knowledge Centre.

The sustainability of the project has been greatly helped, on the one hand, by the continuous professional cooperation with the Library of ELTE PPK and the Centre for Intercultural Psychology and Education, and on the other hand, by the EuropeAid project, to be launched in February 2011, applied for in cooperation with our partners, which will ensure an opportunity to organize local and international seminars in the subject and involve further students.

VIKTÓRIA MIHALKÓ
Project Coordinator
Anthropolis Association

PÉNZÜGYI TANULMÁNYOK HÁTRÁNYOS HELYZETŰ FELNŐTTEK SZÁMÁRA, AVAGY A ROMÁN PÉNZÜGYI PRÉDIKÁTOR ÉS A FRANCIA BANKÁR TALÁLKOZÁSA BUDAPESTEN

Nyugat-Európában számos pénzügyi fejlesztő tananyag létezik, de csak néhány szól kifejezetten hátrányos helyzetűek számára. Kelet-Európában pedig még ez is csak gyerekcipőben jár. A FEVA partnerség (*Financial Education for Vulnerable Adults – Pénzügyi tanulmányok hátrányos helyzetű felnőttek számára*) azért jött létre – az Európai Bizottság által támogatott Grundtvig program keretében –, hogy közelebb hozza egymáshoz a téma legjelentősebb kezdeményezéseit Kelet- és Nyugat-Európából.

2007-ben a legjobbkor jött a varsói székhelyű Microfinance Center megkeresése, mert az Autonómia Alapítvány olyan területen kezdett fejlesztésbe, amely nemcsak a szervezet, nemcsak az egész szektor, hanem a magyar társadalom számára is újszerűnek számított: a felnőtteknek szóló pénzügyi képzési program megtervezéséhez leboncoltatható mértékben hozzájárultak a külföldi partnerszervezetek e területen szerzett tapasztalatai.

A Grundtvig partnerség keretében 8 uniós tagország (Lengyelország, Franciaország, Dánia, Anglia, Románia, Németország, Szlovákia, Spanyolország) mellett norvég, orosz és örmény szervezetek, szakemberek munkáját is megismerhettük.

A tanulási kapcsolat pénzügyi fejlesztéssel foglalkozó szervezetek között zajlott. Az ilyen típusú programok célcsoportját többnyire valamilyen szempontból hátrányos helyzetű felnőttkorú emberekből áll. Minda terület viszonylagos újszerűsége, mind a célcsoport speciális igényei miatt indokoltak tartottuk a módszerek, tananyagok, tapasztalatok nemzetközi cseréjét.

Az általános cél az egyes országok hátrányos helyzetű rétegeinek pénzügyi fejlesztése, illetve az ehhez történő szakmai hozzájárulás volt a felnőttoktatás módszertanán alapuló tematikák, módszerek és tapasztalatok kölcsönös átadásával.

Természetesen különbségek is voltak az egyes résztvevők módszerei közt, hiszen nem minden ország, szervezet ugyanazzal a célcsoporttal dolgozik. Ígymíg nyugati kollégáink közömben migránsok számára szerveznek ilyen programokat, addig a közép-európai, keleti partnerektől többnyire a romák vagy hátrányos helyzetű kistelepüléseken élők számára kínálnak pénzügyi fejlesztő programokat.

FINANCIAL EDUCATION FOR VULNERABLE ADULTS, OR THE ROMANIAN FINANCIAL PREACHER MEETS THE FRENCH BANKER IN BUDAPEST

In Western Europe, there are a number of financial training materials, but only a few of them was prepared specifically for the disadvantaged. And as for Eastern Europe, it is still at a very early stage. FEVA partnership (*Financial Education for Vulnerable Adults*) was established under the Grundtvig programme, supported by the European Commission, in order to bring closer to each other the major initiatives in this field in Eastern and Western Europe.

In 2007, an inquiry from Warsaw based Microfinance Center came just at the right moment, because our organization, the Autonomía Foundation began developing an area which was new not only to the organization and the entire sector, but also to Hungarian society; the design and implementation of the financial training programme for adults were greatly helped by the experiences which our foreign partner organizations had gained in this field.

Within the framework of the Grundtvig partnership, besides eight EU member states (Poland, France, Denmark, the United Kingdom, Romania, Germany, Slovakia, Spain) we also got an insight into the work of Norwegian, Russian and Armenian organizations and professionals.

The learning process took place between organizations engaged in financial education. The target audience of programmes of this kind mostly consists of adults with some disadvantage. Both because of the relative novelty of this field and the special needs of the target audience, we considered the international exchange of methods, curriculum and experiences appropriate.

The general goal was the financial education of the disadvantaged social groups of each country and the relevant professional contribution to this by mutually sharing curricula, methods and experiences based on the methodology of adult education.

Certainly, there were also differences between the methods of the participants, since the target audiences of each country and organization may differ. Thus, whereas our Western colleagues mostly organize

Amiszervezetünkromaközösségekben valósítja meg hasonló projektjeit. Sajnos Magyarországon nagyon kevés ilyen projekt működéséről tudunk, ezért is indokolt a nem feltétlen roma, de hátrányos helyzetű célcsoportok körében végzett fejlesztő munka megismerése, akár szakértői értékeléssel, akár kötetlen szakmai beszélgetés formájában. A projekt második célja a szakmai párbeszéd és külső véleményalkotás lehetőségének megteremtése volt.

Jóllehet, léteznek Magyarországon pénzügyi képzési tananyagok, azonban ezek egyike sem alkalmas a hátrányos helyzetű vidéki roma célcsoport képzésére. Ezért az Autonómia Alapítvány terveik között már korábban is szerepelt önálló pénzügyi fejlesztő tananyag kidolgozása – ehhez kerestük a külföldi mintákat, segítséget.

A tapasztalatcsere különböző, főként a mikrohitelzéssel foglalkozó szervezetek között zajlott. A mikrohitelzés ma már elképzelhetetlen a pénzügyi fejlesztés, így a nem formális felnőttoktatás eszközeinek alkalmazása nélkül. Ugyanígy – a tanulási kapcsolatban részt vevő szervezetek tapasztalata által is alátámasztva –, fordítva sem képzelhető el a dolog, azaz a pusztán pénzügyi képzést tartalmazó programok nem lehetnek hatékonyak, ha nem egészülnek ki akár a megtakarítást ösztönző vagy különböző vagyoni felhalmozást, illetve jövedelemteremtést segítő hiteleszközök alkalmazásával. A hangsúlyok és módszerek azonban országonként jelentősen eltérnek. A projekt célja az egyes szervezetek hasonló programjainak részletes bemutatása volt.

Kaptak valamilyen jó ötletet a képzések résztvevőinek motiválására?

Ez volt az egyik legfontosabb tanulság: nem lehet sikeres olyan pénzügyi képzés, amely nem kínál egyéb ösztönzőket is a tanuláson kívül. Ezek lehetnek mikrofinanszírozási konstrukciók keretében nyújtott hitelek vagy más termékek, de például közösségi programok is. Ide tartozik az általunk is alkalmazott feltételes kiegészítő támogatás eszköze, ami meghatározott célhoz rendelt adományt jelent. Ha a támogatott részt vesz a képzésen és rendszeresen megtakarít, hozzájuthat a támogatáshoz.

A migránsoknak szóló programot hogyan lehet romák számára átalakítani?

Az egyes programok más-más céllal indultak. Voltak olyanok, amelyeknek a célja a kisvállalkozások fejlesztése volt, és voltak olyanok, amelyek kifejezetten családokat célozták. Amigránsközösségeketében tapasztalatunk szerint a legfontosabb különbség a valódi közösség és az ezt mozgató csoportssolidaritás megléte. A nekik szánt programok megszervezésében és az ösztönző projektek lebonyolításában ez fontos háttérrel jelent. Idehaza erre sajnos nem tudunk támaszkodni. Ugyanakkor nem mondhatnánk, hogy magát a tananyagot jelentősen át kellene alakítani az eltérő igények miatt. Annak tartalma sokkal inkább múlik az iskolai végzettségen vagy például a csoport korösszetételén, mint az etnikai háttér különbözőségén.

Komoly vitáink is voltak a célcsoportok motiválhatóságával, bevonhatóságával kapcsolatban, valamint a hitelzéslehetőségeiről és felelősségéről ebben a piaci szegmensben, és a méltányos bankolásban sem mindig értettünk egyet. Sok más olyan kérdésről is vitáztunk, amely mára a magyarországi közbeszéd részévé vált, de még 2008-ban több új programunk keretein alapozta meg: az azóta lebonyolított Esélykassza csoportos hitelzési programunk vagy a most futó IDA-Lakhatás programunk.

A program szakmai tartalmát a konzorcium tagja, a német Evers und Jung tanácsadó cég által készített kérdőívekkel értékeltük. Az értékelés eredményének ismertetésére az utolsó, budapesti találkozón került sor.

Hangsúlyoznunk kell, hogy a formális, találkozókra fókuszáló értékelésen túl, a tapasztalatcsere és a közösen kidolgozott mellettel jelentősebb eredmények tekinthető partnerszervezetek között kialakult és továbbélő munkakapcsolat, amelynek hozománya például az Autonómia Alapítvány és Microfinance

such programmes for migrants, the Central and Eastern European partners offer financial education programmes primarily for Roma and disadvantaged people living in small towns and villages.

Our organization implements similar projects in Roma communities. Unfortunately, we only know about very few such projects in Hungary, and that is why it is important to learn about the development work carried out among disadvantaged – not necessarily Roma – target groups, either through expert evaluation or in the form of informal professional discussions. The secondary goal of the project was to create an opportunity for a professional dialogue and formulating external opinions.

Although there are financial education materials in Hungary, none of them is suitable for educating disadvantaged rural Roma target groups. That is why the Autonomía Foundation had already had plans to develop an independent financial education curriculum – we looked for foreign examples and help for that.

The exchange of experiences took place mainly between organizations engaged in providing micro-loans. Providing micro-loans is today unimaginable without financial education and therefore without using the tools of non-formal adult education. Similarly – and also confirmed by the experiences of the organizations involved in the learning partnership – it is just as impossible the other way round, that is, programmes merely containing financial education cannot be effective enough if not complemented with credit tools which encourage economy or support various forms of accumulating assets and generating income. However, focal points and methods greatly differ from country to country. The project aimed to present in detail the similar programmes of each organization.

Did you get any good ideas about how to motivate the participants of the trainings?

One of the most important lessons we learnt was that no financial education can be successful without offering incentives other than learning itself. They can be loans or other products provided as part of micro-financing schemes, but they can also be community programmes. One of these incentives which we also use is the tool of conditional supplementary support, which is a donation assigned to a specific purpose. Beneficiaries can receive the support if they attend the training and make regular savings.

How can you adapt a programme designed for migrants to be used with Roma people?

Each programme was launched with a different purpose. Some aimed to develop small enterprises, whereas others were specifically targeted at families. In our experience, in the case of migrant communities the most important difference was the existence of a true community and its driving force of group solidarity. It presented an important background to organizing the programmes designed for them and implementing the self-reliance projects. Unfortunately, we can not rely on this in Hungary. Nevertheless, we can't say that the curriculum itself needed considerable revision due to the different needs. Its content depends much more on the level of education or the age composition of the group, for example, than on the differences of ethnic background.

We also had serious debates about the extent to which the target groups could be motivated and involved, as well as about the possibilities and responsibility of providing credit in this market segment, and we did not agree about reasonable banking, either. Also, we debated about a number of other questions which have now become public issues in Hungary, but they gave rise to many of our new programmes in 2008: our group lending programme called 'Esélykassza' (Opportunity Pool), which has been accomplished since then, or our currently running 'IDA – Lakhatás' residential programme.

Center által közösen lebonyolított, nyolc országra kiterjedő, a mikrohitelzés tapasztalatait elemző kutatás, vagy a szintén partner European Microfinance Network által is szervezett, a Levis Foundation által támogatott Indigo Platform működése.

Atámogatás 12 külföldi „mobilitást”, azaz utazást tett lehetővé. Az Autonómia Alapítvány munkatársai a program keretében Kassán, Pozsonyban, Nizzában jártak. Három partnerünk höz hasonlóan az alapítvány fogadó szervezet is volt egyben, azaz az egyik workshopra Budapesten került sor, amelyen az összes partnerünk részt vett. Ezek az utazások természetesen a sok valódi vitával kísért prezentáció mellett lehetőséget adtak a partnerek, illetve a partnerországok megismerésére is. Ez főként az utazásokra meghívott, vidéki tanácsadóink számára volt egyedi alkalom, akik nem csak megismerhették ezeket a helyszíneket, de maguk is személyesen mutathatták betevékenységüket. És akkor kőijazz klubokat is nehéz elfejteni...

Hozott valamilyen konkrét, kézzelfogható változást a projekt az érintettek életében?

A pénzügyi képzés kidolgozását segítő Grundtvig programunknak köszönhető, hogy partnereinkkel 2009-ben beindíthattuk *Lakhatási programunkat*, melynek egyik célja a családok és fiatal felnőttek pénzügyi ismereteinek javítása és a háztartások költségvetésének stabilizálását támogató készségek elsajátítása gyakorlat orientált képzés és rendszeres megtakarítások tapasztalatai révén. A programban való részvétel egy konkrét „vagyoni cél” elérésére irányul. A megtakarítás, kiegészítő támogatás és hitelösszeg felhasználásával elérni kívánt vagyoni cél minden esetben a jelentkező és családtagjainak körülményeinek javításához kapcsolódó beruházás lehet, pl. egy lakás- vagy házfelújítás. Jelenleg 8 településen fut ez a program, nagyon népszerű, és bővítését tervezzük.

BÉRES TIBOR
Projektkoordinátor
Autonómia Alapítvány

We assessed the professional content of the programme through the questionnaires prepared by a member of the consortium, the Evers und Jung consulting firm from Germany. The findings of the assessment were presented at the last meeting held in Budapest.

We must emphasize that beyond the formal assessment focusing on the meetings, and besides the exchange of experiences and the common work of developing the curriculum, it can also be regarded as a major achievement that a good working relationship developed between the partner organizations, which is still alive, and which led, for example, to the research carried out jointly by the Autonomía Foundation and Microfinance Center, analysing the experiences about micro-lending in eight countries, or the operation of Indigo Platform, also organized by a partner, European Microfinance Network and funded by Levis Foundation.

The support allowed twelve ‘mobilities’, that is travels abroad. The colleagues of the Autonomía Foundation visited Kosice, Bratislava and Nice under the programme. Similarly to our three partners, the Foundation was also a host organization, which means one of the workshops was held in Budapest, with the attendance of all our partners. Of course, besides the presentations accompanied by a lot of genuine debates, these travels also provided an opportunity to get to know our partners and partner countries. It was a particularly unique opportunity for our consultants from the country, invited to the trips, where they could not only visit these venues but could also personally present their activities. And of course, it is hard to forget those jazz clubs in Krakow...

▶ **Has the project brought any concrete, tangible changes in the lives of those concerned?**

▶ It was also due to our Grundtvig programme facilitating the elaboration of financial education that we could launch our *Residential Programme* in 2009, which, among others, aimed to improve the financial skills of families and young adults, and skills which support the consolidation of household budgets through practice oriented education and the experiences which come from regular savings. Participation in the programme aims to achieve a specific “financial goal”. In all cases, the financial goal to be achieved through savings, a supplementary allowance and a loan can be an investment related to improving the living conditions of the applicant and his/her family, such as residential renovation. Currently, this programme is run in eight settlements, and as it is very popular, we are planning to extend it.

TIBOR BÉRES
Project Coordinator
Autonomía Foundation

IDŐSKORÚ ÖNKÉNTESOK A MÚZEUMBAN „SOKAT TUDNAK ADNI” – ANGOL-MAGYAR EGYÜTTMŰKÖDÉS SEGÍTŐ ÖNKÉNTESOK FŐSZEREPLÉSÉVEL

A Szépművészeti Múzeum Önkéntes Programja és az angliai The Manchester Museum önkéntes programja közötti kapcsolat 2009-ben született. A manchesteri múzeum ebben az évben szervezte meg a *Volunteering for the Future (Önkéntességgel a jövőért)* című konferenciát, amelyen a részvételmet egy Grundtvig ösztöndíj tette lehetővé. A szervezők kapva kaptak a közép-kelet-európai résztvevő jelentkezésén, és egy előadásra is felkérték még a szervezés során. Így kezdtünk el ismerkedni az angol

koordinátorral, ekkoriban még csak virtuálisan, amikor értesültünk egy új lehetőségről, a Grundtvig időskorú önkéntes projektek pályázati felhívásáról, amelynek beadási határideje 2009 márciusában volt. Az együttműködéstől azt reméltük, hogy önkénteseink megbecsülését, tudását és magabiztosságát növelhetjük, valamint a múzeumi látogatóközönségnek adhatunk majd valamilyen új, magas színvonalú szolgáltatást.

A látogatási periódusok 2010 márciusa és novembere között zajlottak le. Összesen hat alkalommal cserélt „gazdát” két-két önkéntes. A kétfős csapatok mindig három-három hetet töltöttek a fogadóintézményben, megismerkedve az ottani önkéntes program felépítésével, az önkéntesek tevékenységével, a múzeummal, a múzeum környezetével és a város, illetve a régió kulturális nevezetességeivel, valamint sok-sok helyi önkéntessel és kollegával. Összesen hat önkéntes látogatott hozzánk Angliából, és hat önkéntesünk vállalta a külföldi tapasztalatszerzés kihívását.

Koordinátorként érdekes volt végigkövetni önkénteseink kezdeti félénkségét, tapogatózását, bizonytalanságát – onnan kezdve, hogy hogyan is csomagoljanak a három hétre, mit és hol fognak majd enni, lesz-e elég pénz a megélhetésükre, vagy hogyan értetik meg magukat konyhanyelvi angolsággal egy igazi angol városban. Az utolsó látogatás alkalmával a vendég önkéntesek és saját segítőink már családi meghittséggel csevegtek a közös emlékekről, az új élményekről, és egy nyelvtani hiba sem árnyékolhatta be a felszabadult hangulatot. Igazi csapat alakult ki. Összefogta és összehozta őket a múzeum szellemisége, a múzeumuk iránti elkötelezettség, a másik kultúrájára való nyitottság, és végtére is a Grundtvig projekt.

Mi motiválta a részt vevő önkénteseket?

Sokan úgy értékelték, hogy a részvételre való felkérés önmagában is az önkéntes munkájukat egyfajta elismerése volt, ezért nem kellett őket különösebben motiválni. A mi feladatunk az volt, hogy olyan személyiségeket találjunk, akik nemcsak a múzeumot képviselik tünőn, hanem szívesen el is töltenek pár hetet egy új környezetben és nyitottak egy új intézménnyel való megismerkedésre, a megszerzett ismeretek hazahozatalára.

A Szépművészeti Múzeum koordinátoraként úgy éreztem, hogy az ismerkedés után további, kézzelfogható intézményi célra volt szükség. Mivel évekkal ezelőtt szerencsém volt megismerni a londoni The British Museum *Hands On* (Kezet rá!) programját, amit önkéntesek működtetnek, és amelynek a mintájára be-

SENIOR VOLUNTEERS IN THE MUSEUM “THEY HAVE A LOT TO GIVE” – ENGLISH AND HUNGARIAN COOPERATION FEATURING VOLUNTEER HELPERS

The cooperation between the Volunteer Programme of the Museum of Fine Arts and that of The Manchester Museum, England, began in 2009. That was the year when The Manchester Museum organized the conference called *Volunteering for the Future*, which I attended on a Grundtvig grant. The organizers welcomed the application of a participant from Central-Eastern Europe, and they even asked me to give a presentation. That was how I got in touch with the English coordinator, only virtually at that time, when we found out about a new opportunity, the call for applications for Grundtvig senior volunteer projects, the submission deadline of which was March 2009. We expected the cooperation to improve the recognition, knowledge and self-confidence of our volunteers, and we also hoped we would be able to provide the audience of our museums some new, high-quality service.

The visits took place between March and November 2010. There were altogether six exchanges of two volunteers each. The teams of two spent two or three weeks at the host institutions, learning about the structure of the local volunteering programme, the volunteers' activities, the museum, the environment of the museum and the cultural highlights of the city and the region, and they met a lot of local volunteers and colleagues. We hosted six volunteers from England altogether, and six of our volunteers undertook to face the challenges of volunteering abroad.

It was interesting for me as a coordinator to see our volunteers' initial shyness, hesitation and uncertainty – about what to pack up for three weeks, what and where they would eat, whether they would have enough money to live on, how they would be able to express themselves in basic English in a real English city, and so on. During the last visit, the guest volunteers and their helpers already chatted about their common memories and new experiences in an informal and familiar atmosphere, and no grammatical mistakes could overshadow the relaxed ambiance. They developed into a real team. They were united by the museum's spirituality, the commitment to museums, the openness to each other's cultures and, ultimately, by the Grundtvig project.

What motivated the volunteers involved?

Many thought that the invitation to participate in itself was some kind of recognition of their volunteer work, and therefore they did not need much other motivation. Our task was to find volunteers who can not only excellently represent the museum, but are also ready to spend a few weeks in a new environment and are open to learn about a new institution and share their experiences at home.

As the coordinator of the Museum of Fine Arts, I felt that beyond making acquaintances and learning we also needed further, tangible institutional goals. Since a few years ago I became acquainted with the *Hands On* programme of The British Museum of London, operated by volunteers, which served as a model to a similar programme implemented in The Manchester Museum, the idea easily lent itself. We commissioned our volunteers to assist in adapting the *Hands On* programme to the Hungarian circumstances, and to that end, record and learn every little detail about it. The enthusiastic accounts helped a lot in making a quick decision early summer, which was due to the expansion plans of the Museum of Fine Arts and the many years of related uncertainty about the temporary closing of the museum. Both the decision and the announcement were made within a few days, in possession of the

vezettek egy hasonló programot a manchesteri múzeumban is, könnyen adódott az ötlet. Önkénteseink küldetésének a Hands On program hazai adaptálásában való segédkezést jelöltük ki, és ennek érdekében kértük, hogy a legapróbb részleteket is jegyezzék fel és tanulják meg. A lelkes beszámolóknak nagyon sokat segítettek a nyár eleji gyors elhatározásban, amelynek oka a Szépművészeti Múzeum bővítési tervének és az ezzel összefüggésben lévő, évek óta húzódó időszakos bezárás körüli bizonytalanságnak tudható be. Az elhatározás és a felhívás is napok alatt született meg, megfelelő munició és szépen körvonalazódó elképzelések, valamint a kollegák támogató hozzáállása birtokában: MOST indítsuk el programunkat.

Mi a Hands On program?

A program lényege, hogy a látogatók nem csak megnézhetik, de meg is foghatják, megtapinthatják az erre a célra kiválasztott, eredeti, több ezer éves egyiptomi műtárgyakat. 6 önkéntesünk tanulta meg a módszert, és adta itthon tovább a tapasztalatokat, amelyek sokat segítettek a hazai program kialakításában. Szeptember vége óta 12 másik önkéntes tart „Kezet rá!” foglalkozást a Szépművészetiben. Az Egyiptomi Gyűjteményünk előterében, az erre a célra felállított bemutatóasztalnál az egyiptomi kultúráiról érdeklődőkhöz lehetnek bővebb információkat a műtárgyakról, és (kesztyűben) kézbe is vehetnek például egy amulettet vagy egy szívkarabeuszt. A Szépművészeti, a manchesteri útnak hála hazánkban elsőként nyújt lehetőséget arra, hogy a műtárgyak megismerésekor ne csak a látás, hanem a tapintás is főszerphez jusson a tárgyáról való tanulásban. A programnak nagy a sikere, az őszi kezdés óta már több mint 1300 látogató fordult meg az asztalunknál.

Ugyan a Kezet rá! programba végül nem jelentkeztek a Manchestert megjárt önkénteseink, sokat segítettek képes beszámoló tartásával, írásbeli jelentéseikkel, és a hazai kollegákkal való megbeszélésekkel, valamint a Kezet Rá! programban felkészített önkéntesek vizsgáin is részt vettek az értékelésben.

Sokszor megéltem már büszke pillanatokot a külföldi konferencia-előadások után kapott bátorításból, csodálkozó kérdésekből és elismerő szavakból, azonban most először voltam abban a helyzetben, hogy programunk a helyszínrre látogató önkéntesek és koordinátoruk előtt „vizsgázott”. Nagyon büszkén és boldogan hallottam, amikor a manchesteri koordinátora Szépművészeti önkénteseinek felkészültségét, elkötelezettségét, talpraesettségét dicsérte, sőt a manchesteri önkéntesek is elvittek néhány ötletet tőlünk Angliába. Körséta-programunk (amelynek keretében az új kollegáknak és önkénteseknek nyújtunk önkénteseink 100 perces bevezető tárlatvezetést a Szépművészetiben), illetve a Múzeum pedagógiai Osztály keretében működő Önkéntes Tárlatvezetői Programunk ihletet megőket, így többek között önkéntes tárlatvezetés meghonosítását tervezik, amit legfrissebb információim szerint 2011 májusában vezetnek be.

appropriate ammunition and ideas which were taking shape, as well as the supporting attitude of our colleagues: we should launch the programme NOW.

What is the 'Hands On' programme about?

The programme allows visitors not only to look at, but also to touch original, several-thousand-year-old Egyptian artefacts, selected specifically for this purpose. Six of our volunteers learnt the method and shared their experiences here at home, which helped a lot in designing our own programme. Since the end of September, twelve other volunteers have held 'Hands On' workshops in the Museum of Fine Arts. In the anteroom of our Egyptian Collection, at a demonstration table set up for this purpose, those interested in Egyptian culture can learn more about the artefacts, and they can even touch and hold (in gloves) an amulet or a heart scarab. Thanks to the Manchester trip, the Museum of Fine Arts has been the first institution in Hungary to provide an opportunity to learn about these artefacts not only by seeing, but also by touching them. The programme has been very successful; since it was launched in autumn, we have had over 1,300 visitors around the table.

Although our volunteers who had been to Manchester did not finally apply to participate in the Hands On programme, their visual presentations, written reports and discussions with the Hungarian colleagues helped a lot, and they were also involved in assessing the exams taken by the volunteers prepared in the Hands On programme.

I had felt proud many times when I received encouragement, surprised questions and words of recognition after presentations given at conferences abroad; however, for the first time now, I had been in a situation where our programme was put to the test by the visiting volunteers and their coordinator. I was very proud and glad to hear the Manchester coordinator speak highly of the preparedness, commitment and aptitude of the volunteers of the Museum of Fine Arts; moreover, the Manchester volunteers even borrowed a few ideas to be applied in England. They were especially inspired by our sight-seeing programme (in which our volunteers give a 100-minute introductory guided tour of the Museum of Fine Arts to new colleagues and volunteers) and the Volunteer Guiding programme operated by the Department of Museum Pedagogy, so they are now planning, among others, the adaptation of volunteer guided tours, to be introduced in May 2011, according to my latest information.

What differences are there between the approaches of the Museum of Fine Arts and that of The Manchester Museum?

During the planning, our colleagues in Manchester saw much more clearly the opportunities; also, project management is much more developed in their institution, and responsibilities, as well as control over certain parts of the budget, are more transparent. However, with regard to the Volunteer Programme, our system is better conceived, and the criteria of volunteering are more transparent. That's why our volunteers are more committed – they work longer or with greater sense of responsibility –, as was confirmed by the feedback received from England. The English, or rather the Manchester form of volunteering is much more informal and permissive. In English society, a lot of ethical principles are evidently applied, whereas in our case the written institutional regulation, that is, the Volunteer Manual, is very important.

The English coordinators insisted that our volunteers should become acquainted with local culture, so we, too, organized sight-seeing tours, visits to other museums, informal meetings with our volunteers, a trip to Esztergom and a farewell dinner. These leisure programmes are equally important parts of the project, because they facilitate the understanding of local mentality.

Milyen szemléletbeli különbség jellemzi a Szépművészeti Múzeumot és a The Manchester Museumot?

A manchesteriek a tervezés során sokkal világosabban látták a kereteket, az intézményükben sokkal kiforrottabb a projektmenedzsment, átláthatóbb a felelősségi körök és a költségvetés részei feletti rendelkezési jog. Azonban az Önkéntes Program tekintetében a rendszerünk végig gondoltabb, átláthatóbb a közérthető feltételei. Ezért az önkénteseink elkötelezettebbek – hosszabb ideig vagy nagyobb felelősséggel végzik munkájukat –, ahogyan ezt az angolok vissza is jelezték nekünk. Az önkéntesség angliai, vagy inkább manchesteri formája sokkal informálisabb és megengedőbb. Sokkal több morális elvárás és felelősség van az angol társadalomban, ami esetünkben azonban nagyon fontos az intézményi írott szabályozás, azaz az Önkéntes Kézikönyv.

Az angol koordinátorok ragaszkodtak ahhoz, hogy az önkénteseink ismerkedjenek meg a helyi kultúrával, így mi is szerveztünk városnézést, látogatást más múzeumokba, informális találkozót önkénteseinkkel, esztergom kirándulást és búcsúvacsorát. Ezek szabaddíjós programok ugyan, úgy fontos részét jelentik a projektnek, mert a helyi mentalitást megértését segítik elő.

Jelenleg éppen az informális projektzáró találkozóra készülünk hazegyik, Manchestert megjárt önkéntesünk otthonába. Az elmúlt pontosankénti munkájára visszatekintve azt gondolom, hogy az önkéntesek csereújtán keresztül az intézményi nyitottság növekedett, saját programunk önmagunk általi és nemzetközi megítélése és megbecsülése erősödött, és olyan közösség formálódott Önkéntes Programunkon belül, amelyet a közös élmények és a közös célért való lelkesedés remélem, még hosszú ideig összetart.

„Hasznos volt ez a tapasztalat, úgy érzem, minden fázisát megért, mert új készségekre tettem szert és új emberekkel ismerkedhettem meg. Sok mindennel gazdagodtam!” – *Szabó Lászlóné Ági*

„Nagyon sok mindent tanultam, ami hasznomra fog válni az önkéntes munkám során. Remélem, hogy a tapasztalataimat fel tudom majd használni az új Kezet rá! Program során. Nagyon szerencsésnek érzem magam, hogy részt vehettem ebben a programban.” – *Moór Józsefné Andrea*

„Az utazás felemelő, életerősítő, mókás és érdekes volt! Kérlek, folytassátok az ilyen projekteket! Az idősebb emberek sokat tudnak adni, mégis néha úgy érzik, hogy elfelejtik őket, mert mindennel a fiatalokat célozzák meg.” – *Collette Handley*

„Nagyon pozitív tapasztalataim vannak a projekttel kapcsolatban, és úgy gondolom, ez egy nagyon jó mód arra, hogy gazdagítsa a hozzám hasonló emberek önkéntes és magánéletét. Gyűjtöttem néhány ötletet az önkéntes program működésével kapcsolatban, melyek hasznosak lesznek otthon – például az önkéntesek által vezetett kör-séta, illetve az önkéntes magazin.” – *Margaret Wells*

CSORDÁS IZABELLA
Projektkoordinátor
Szépművészeti Múzeum

Currently, we are preparing for an informal project closing meeting to be held in the home of one of our volunteers who visited Manchester. Looking back to the work of the past two years, I think that through the volunteer exchange programme the institutional openness has improved, the appreciation and recognition of our programme, both by ourselves and internationally, have increased, and within our Volunteer Programme a community was formed which I hope will be held together for a long time by the common experiences and the enthusiasm for the common goal.

“It was a useful experience, and I think it was worth all the efforts, because I gained new skills and got acquainted with new people. I have benefited a lot from it.” – *Ági Lászlóné Szabó*

“I have learnt a lot which will be useful during my volunteer work. I hope I can use my experiences in the new Hands On Programme. I feel very lucky to have participated in this programme.” – *Andrea Józsefné Moór*

“The journey was uplifting, life-strengthening, funny and interesting! Please carry on with such projects! Elderly people have a lot to give, still they sometimes feel forgotten, as everything is targeted at young people.” – *Collette Handley*

“I have very positive experiences about the project, and I think it is a good way to enrich the volunteer and private lives of people like me. I have collected a few ideas about the operation of the volunteer programme which will be useful at home – such as the guided tour given by volunteers or the volunteer magazine.” – *Margaret Wells* ●

IZABELLA CSORDÁS
Project Coordinator
Museum of Fine Arts

Az együttműködés célja a hátrányos helyzetű vidékeken elérhető felnőttkori tanulási lehetőségekkel kapcsolatos tudás megosztása és a jó gyakorlatok terjesztése. Olyan szervezeteket fog össze, amelyek informáliskeretek között, innovatív eszközökkel közelítik meg a közösségi tanulást a városi környezetben. A nyugat-európai és közép-kelet-európai régiókban tevékenykedő szervezetek mindegyike változatos társadalmi összetételű közösségekben végzi a munkáját.

Megosztjuk egymással a különböző módszereket, melyek közös értékeinken – az érintett polgárok felelőssége, integrációja, tulajdona – alapulnak. Megvizsgáljuk, hogyan lehet a módszerek ötvözésével erősíteni az oktatók, illetve a résztvevő és leendő tanulók tanulását, összehasonlítva a közép-kelet-európai és a nyugat-európai tapasztalatok hasonlóságait és különbségeit.

Valamennyi résztvevő szervezet számára megoldandó probléma, hogy hogyan lehetne a helyi közösségek tagjait bevonni a közösségi életük formálásába olyan újszerű informális tanulási módszerek alkalmazásával, amelyek segítik a kapacitásfejlesztést, a párbeszédet és az önállósodást.

Szervezetünk konkrét célja az, hogy megosszuk módszereinket, mint amilyen például a közösségfejlesztő tanulás, a közösségszervező tanulás, a felügyeleti (watchdog) tevékenységek, az informális konfliktus-átalakító módszerek és a kultúrák közti párbeszéd, illetve megállapítjuk, hogyan lehet ezeket ötvözni annak érdekében, hogy az adott célcsoport és a saját oktatóink tanulását támogatassuk. Hasonlóságokat és különbségeket keresünk a közép-kelet-európai és nyugat-európai tapasztalatok között, az eredményeinket pedig megfelelő országos és európai hálózatokon keresztül terjesztjük majd. Megvizsgáljuk, lehetséges-e később egysorosabb együttműködés keretében kidolgozni egy olyan holisztikus megközelítést, amely integrálja a kapacitásfejlesztést, a párbeszédet és az öngazgatást annak érdekében, hogy a városi közegben erősebb legyen a társadalmi kohézió, a közösségépítés és az állampolgári részvétel.

Az összehasonlító munka és az egymástól való tanulás képzések, a módszerek bemutatása, valamint a házigazda országok társ szervezeteinél tett tanulmányi látogatások révén valósul meg. Minden munkalátogatásra egy-egy nyugat-európai és közép-kelet-európai partner között kerül sor. Valamennyi partnerszervezet felméri, hogy az új módszerek vagy a módszerek ötvözése miként tudja segíteni a munkatársak és az adott célcsoportok munkáját saját országukban. A partnerek együtt értékelik majd, hogy melyek a közösség alapú tanulás azon közös jellemzői, amelyek igazán hozzájárulhatnak a kapacitásfejlesztéshez, a párbeszédhez és a polgárok öngazgatásához a közösségi életben.

Milyen szervezetek vesznek részt az együttműködésben?

A főpályázó szlovákok mellett a partnerek németek, hollandok, norvégok, lengyelek és magyarok voltak, a következő szervezetekkel: Center for Community Organizing; Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Bona-Fides; NEAG Alternatieven voor Geweld; Institut für Angewandte Kulturforschung e.V. Ifak; Unit for Sustainability, Department for Culture and Community Affairs, District Sagene; Civil Kollégium Alapítvány.

COMMUNITY LEARNING – CAPACITY BUILDING, DIALOGUE AND EMPOWERMENT IN URBAN CIVIL SOCIETY

Aiming to contribute to the Grundtvig priority of sharing ideas, disseminating good practices on adult learning opportunities in disadvantaged areas, the partnership gathers together organizations that use innovative approaches to promote informal learning in urban communities. The organizations are from Western and Central Eastern European regions, and work with communities from wide range of the society.

We bring together and share different approaches based on our common values, such as social responsibility, inclusion and ownership of involved citizens. We identify methods to enhance learning for all, staff as well as participating and prospective learners. We also focus on the similarities and the differences in the Central and Eastern and the Western experiences.

The participating organizations share the same problem: how to engage people from local communities more actively to influence their community life by means of innovative informal learning methods which would help citizens in capacity building, dialogue and empowerment.

The objective of our organizations is to share our approaches, such as community development learning, community organizing learning, watchdog activities, informal conflict transformation

methods and intercultural dialogue and to discover places of integration of methods to enhance learning for respective target groups and own staff. We search for similarities and differences between the Central and Eastern European and Western European experiences and disseminate our results to the respective national and European networks of all partners. We identify possibilities for closer future cooperation to develop a wider approach integrating capacity building, dialogue and empowerment to improve social cohesion, community building and citizen participation in urban areas.

For the comparative and learning work we will combine training, presentations of methods and study visits to local associated organizations in the host countries during our planned working. Each working visit will be organized with the contribution of a Central and a Western European partner organization. Each partner organization will have to assess from its point of view how new approaches or the integration of approaches can enhance the work of the staff and within the respective targets groups in their country. All partners will assess together what are the common features of community based learning that can really contribute to building the capacity, dialogue and empowerment to citizens in community living.

Which organizations constituted the partnership?

Besides the coordinator organization from Slovakia, the following partner organizations from Germany, Norway, Poland and Hungary participated: Center for Community Organizing; Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Bona-Fides; NEAG Alternatieven voor Geweld; Institut für Angewandte Kulturforschung e.V. Ifak; Unit for Sustainability, Department for Culture and Community Affairs, District Sagene; Civil College Foundation.

A közép-európai és a nyugat-európai országok miben erősek, és mit tudnak egymástól átvenni, tanulni a közösségi szolgáltatások terén?

Az eddigi példák alapján szembeszökő, hogy a programban részt vevő nyugat-európai szervezetek sokkal inkább szolgáltatás jellegűek, tevékenységeik bizonyos hiányzó közösségi szolgáltatásokat pótolnak, a helyi társadalomfejlesztés egy-egy nagyon meghatározott szeletével való foglalkozást vállalják fel. Ugyanakkor számos olyan plusz tevékenységet építettek köré, amelyek Kelet-Európában még csak nyomokban vannak jelen (interkulturális dialógus, fenntarthatósággal kapcsolatos fejlesztőmunkák, közösségi média, közösségi művészet stb.). Mindezek egyre hangsúlyosabbak lesznek Európán innen is, az ezzel kapcsolatos tapasztalatok befognak épülni a hazai társadalomfejlesztő törekvésekbe.

Ezzel egyidejűleg motivációt és erőt merítettek, ismereteket szereztek a nyugat-európai szervezetek azokból a közösség-szervezéshez, közösségfejlesztéshez kapcsolódó kelet-európai példákból, amelyek nem „szeletekben”, hanem az egyes (helyi) társadalmak át fogó, mozgalmyszerű fejlesztésében gondolkodnak és tevékenykednek, ahol egyaránt kapcsolódnak projektek és tevékenységek az információszabadsághoz, nyilvánossághoz, tervezéshez, településfejlesztéshez, döntéshozatalhoz, etnikumokhoz, turizmushoz, stb.

A rendszerváltás óta három alapvető szektorral számolhatunk: részt vesz a kormányzati, az üzleti és a civil szféra. A civil szektor alulfejlett, és kapacitásfejlesztésre szorul ahhoz, hogy érdemben részt vehessen a közéletben. A részvétel szükségessé teszi egy rendszert, és azon belül törvények és egyezményes folyamatok meglétét. Az is szükséges hozzá, hogy a kormányzatok és a polgárok egyaránt felkészültek legyenek, képesek lehetőségeik kihasználására. Általánosságban a közép-kelet-európai polgárok nincsenek erre felkészülve, ami azt jelenti, hogy részvételük biztosításához befektetésekre és sok munkára van szükség. Nyugat-Európa részvételével kapcsolatos problémával küzd, de egészmásokból. Érdeklünk az, hogy megosszuk egymással tapasztalatainkat, küzdelmeinket és tudásunkat.

Világosan meg kell különböztetni négy, egymástól eltérő beavatkozási formát a közösségekben. Ezek a következők: szolgáltatások, érdekképviselet, közösségfejlesztés és közösség-szervezés. Mind a négy külön-külön, más-más készségekkel járul hozzá a munkához, a megfelelő működéshez. Azt szeretnénk megvizsgálni, hogy hogyan lehetne ezeket jobban integrálni úgy, hogy közben megőrizzük egyedi és lényeges különbségeiket is. Az aktív polgárság a projekt központi eleme. Megvizsgáljuk mind a négyféle beavatkozást a közösségekben, és át gondoljuk a módját, hogy a polgárok hogyan vehetnek részt aktívan a folyamatban lévő munkában.

What are the strengths of Central and Western European countries and what can they share with each other in the field of community services?

Based on the previous examples it is conspicuous that the Western European organizations are much more like a service; their activities fill in the lack of certain community services and they tend to engage in some very specific section of social development. At the same time, they have opened up several dimensions and built refined activities around them, which in Eastern Europe are only present in traces yet (intercultural dialogue, sustainability related development work, community media, community art, etc.). All these are becoming more and more accentuated in this part of Europe, too, and the related experiences are bound to integrate into the national social development efforts.

Simultaneously, the Western European organizations gained motivation, strength and knowledge from those Eastern European examples related to community organization and community development which think and work not only in „sections“ but in an overall, movement-like development of the individual (local) societies, where projects and activities equally relate to freedom of information, publicity, planning, municipal development, decision-making, ethnic groups, tourism, etc.

As we have made the conversion from socialist system to capitalist there are three basic sectors that need to participate: government, business and civic. The civil sector is still underdeveloped and in need of capacity to allow them to meaningfully participation in the public arena. Participation requires that systems be in place including laws and agreed upon processes. It also requires that governments as well as citizens are prepared and capable of using the opportunities. In general, citizens in CEE region are not prepared and this means that investments and efforts are needed to ensure this engagement. Western Europe is struggling with a related problem of participation but for very different reasons. We are interested in sharing our experiences, struggles and learning together.

We believe that it is important to more clearly differentiate four different interventions in communities. These include: services, advocacy, community development and community organizing. Each has a separate contribution to make and separate set of skills in order to work. We wish to look at how to integrate these more, respecting their unique and important differences. Active citizenship is at the heart of this project. We have chosen to invite and look at all four different interventions in communities and to consider the ways in which citizens are actively engaged in the work that is being done.

First of the planned four sessions has been just held so far, so it is impossible to sum up the methodological elements at this stage, but our initial experience indicates the following: highlighting Western European experiences with the CEE region experiences is interesting and informative, site visits to local communities are extremely valuable, and involving active citizens as contributors improved the learning outcome.

What would you highlight as the most useful experience?

During our Amsterdam session, the Dutch host organization also presented itself. The activity of NEAG is closer to social work; however, it lays great emphasis on the community features of social work, besides managing individual cases. Multiculturalism is now a basic factor in the Netherlands, which a social worker has to take into consideration. That is why it is the activities mainly based on conflict management and related to immigrants and communities of mixed ethnic groups that constitute the backbone of the organization. They also presented practices, methods and examples of restorative conflict management; conflict management role games; neighbourhood mediation and the Dutch network built on it; and we had a chance to learn about community problem solving programmes run by the government or local governments.

▼ ▼
Mit emelne ki az eddigi tapasztalatok közül a leghasznosabbnak?

Az amszterdami találkozónk során a házigazda holland szervezet is bemutatkozott. A NEAG tevékenysége a szociális munkához áll közelebb, ugyanakkor hangsúlyt fektet a szociális munkaközösségi vonatkozásaira is az egyéni esetkezelés mellett. Hollandiában a multikulturalitás már alapvető tényező, amire a szociális munkának tekintettel kell lennie, éppen ezért a migránsokhoz, kevert etnikumú közösségekhez kapcsolódó, elsősorban konfliktuskezelésből kiinduló tevékenységek a legjellemzőbbek a szervezetre. Bemutattak resztoratív konfliktuskezeléssel foglalkozó gyakorlatokat, módszereket és példákat; konfliktuskezelő szerepjátékokat; a szomszédsági mediációt és az erre kiépített holland hálózatot, és megismerkedtünk állami-önkormányzati közösségi problémamegoldó programokkal is.

vezést, amelyre Magyarországon és Lengyelországban is sor kerül. A második találkozó Szlovákiát segítheti a közösségi központok jobb kihasználását célzó stratégia végrehajtásában.

Az egyes országokban más-más megközelítések és módszerek alakultak ki, melyeket érdemes megosztanunk egymással. A több kultúrát felölelő tapasztalatok és megbeszélések tovább gazdagítják a tanulási élményt. A projekt lehetővé tette, hogy a kormányzati és civil szektorok közvetlen párbeszédet folytassanak, valamint bőszéges elméleti és gyakorlati tudásanyaggal szolgál.

Négy találkozónk közül még csak egyet tartottunk meg, de eddigi tapasztalataink azt mutatták, hogy a nyugat-európai és a közép-kelet-európai térség tapasztalatainak kiemelése érdekes és informatív volt, a közösségeknél tett látogatások rendkívül értékesek voltak, az aktív polgárok bevonása előadóként pedig javította a tanulást/megosztást.

Eredményeiről beszélni szintén korai lenne még, de az már most is látszik, mennyire fontos megérteni a négy különböző beavatkozási formát.

Az első találkozó segített jobban megismerni azt a fajta közösség-szerve-

VARGA MÁTÉ
Projektkoordinátor
Civil Kollégium Alapítvány

Early to report on possible results but the project has already helped to highlight the need to understand the four different interventions. The first session resulted in broader understanding of community organizing which will already be applied in Hungary and Poland. There are indications that the second visit will result in helping Slovakia implement its strategy of increasing the use of community centres.

Distinct and new approaches have been developed in various countries which are valuable and important to share. Cross cultural experience and discussions helped to enrich the learning experience. The project brings together the public and civil sector to exchange ideas and it has provided a rich inclusion of both theoretical and practical knowledge.

MÁTÉ VARGA
Project Coordinator
Civil Kollégium Foundation

AzeTwinning program az Európai Bizottság kezdeményezésére jött létre, célja, hogy ösztönözze a európai iskolákat a kommunikációstechnológiák változatos formáit használó együttműködési partneriségek alakítására. 2007 és 2013 között a Comenius program alprogramjaként működik, közös adatbázissal, célközönséggel.

A program motorját egy központi portál (www.etwinning.net) adja, ahol a tanárok regisztráció után partneriskolákat kereshetnek, és projekteket indíthatnak diákjaikkal. Az évek alatt ez a tanári és iskolai adatbázis egy jól működő európai szintű platformmá nőtt, ahol a tanárok projektjeik mellett tapasztalatot cserélhetnek európai kollégáikkal, tananyagokat oszthatnak meg egymással, online közösségekké formálódhatnak.

Magyarországon az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. látja el a program gondozását.

Apáczai Nevelési Központ Gimnázium, Pécs, Magyarország

Diákok életkora: 14 - 19

Nyelv: angol és francia

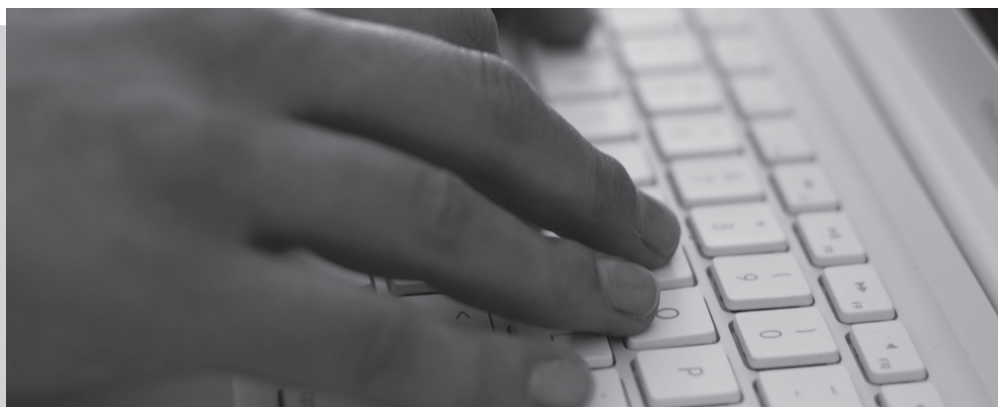
Projekt időtartama: 2010-11-es tanév 2. féléve

Partnerországok: Franciaország, Szlovénia, Írország, Magyarország

A Learn Democracy through Practice (A demokrácia tanulása gyakorlás útján) projekt mozgósítja mind azokat a szerszököket, amelyekkel azeTwinning program rendelkezik, miközben azok a tevékenységekben, programokon alapul, amelyeket a diákok kormányzatvégez gimnáziumunkban. A diákok kormányzat, ha jól működik, az iskolai demokrácia alapvető platformja, mely képessé teszi a diákokat arra, hogy olyan légkört teremtsenek, amelyben együttműködnek olyan diáktársakkal is, akik más kulturális és szociális háttérrel rendelkeznek, illetve tanáraikkal, szüleikkel és a helyi hatóságok képviselőivel is megtalálják azt az attitűdöt, mellyel saját működésüket segítik. Azok a diákok, akik ebben a tevékenységben részt vesznek, olyan hasznos készségeket sajátítanak el, mint a tolerancia, magabiztosság, együttműködés a kortársaikkal és az iskolában dolgozó felnőttekkel, az ötletek és tapasztalatok megosztása és átadása. Megtanulják, hogyan működik a demokrácia az iskolában – ezen keresztül a társadalomban is, hogyan lehet aktívan részt venni a társadalom életében. Magabiztosságot szereznek abban, hogyan válhatnak aktív és hasznos viták partnereivé, és hogyan tudják érvényesíteni diáktársaik érdekeit. Ezek az ismérvek annak, hogy később felnőttként is aktív állampolgárok legyenek, szűkebb/tágabb környezetük életében részt vegyenek – azaz éljenek állampolgári jogaikkal.

A projekt célja:

- a diákok érdeklődésének felkeltése, hogy minél többet tudjanak a demokratikus iskoláról,
- olyan készségek és tudás előmozdítása, melyek képessé teszik őket ezekre a tevékenységekre,
- programszervezési készségek elsajátítása,
- képessé tenni őket arra, hogy kooperáljanak, és felelősséget vállaljanak diáktársaikért,
- használják a kommunikációs eszköztárat és a tapasztalatok átadásának különböző formáit,
- tiszteljék a kulturális és szociális különbségeket,
- képesek legyenek interkulturális párbeszédre,

Apáczai Nevelési Központ Gimnázium, Pécs, Hungary

Age of students: 14 - 19

Language: English and French

Length of project: second term of school year 2010-11

Twinned with: Ireland, France, Slovenia, Hungary

'*Learn Democracy through Practice*' is a Comenius project that will use the tools offered by eTwinning for Comenius project work. The project is based on activities, cooperation, programmes of the Students' Council. The Students' Council is a basic platform of democracy at schools, enabling students to create an atmosphere where they can cooperate with other students with different cultural and socio-economic background, as well as with teachers, parents and the representatives of the local authorities. Students working in the Council can acquire a lot of useful skills, such as tolerance, self-awareness working with peers, collaboration, sharing ideas and experience. They will learn how democracy works at school, how they can become active dialogue partners and can represent other students' interests.

Objectives:

- to arouse interest in students to know more about democracy at school,
- to improve skills needed for democratic activities, including management skills,
- to enable them to learn how to work together and take responsibility for other students,
- to encourage them to use communication tools and sharing experience in various forms,
- to respect cultural and social differences,
- to strengthen trust, motivation and a sense of achieving results,
- to make them aware of students' rights in the school, and improve the atmosphere of Students' Council meetings.

Foreign languages, history, visual art, music, theatre, citizenship and IT have all been integrated in the project with active participation of students and teachers, reporting on each schools' activities, programmes. Students from the four countries will exchange their ideas and share experience on the work they benefit from, comparing and contrasting the data.

- a bizalom és a motiváció erősítése, az elért eredmények megbecsülése,
- legyenek tudatában a diákjogoknak, fejlesszék a diák-önkormányzati összejövetelek hatékonyságát.

Az idegen nyelvek, a történelem, a művészetek, a zene, a dráma, az állampolgári ismeretek, a számítógép-kezelés mind integráltnak jelennek meg a projekt során, a diákok, tanárok, technikai dolgozók bevonásával. A tevékenységeket és a módszereket közzé tesszük. A részt vevő négy ország diákjai kicserélik ötleteiket, megosztják tapasztalataikat a munkáról, összehasonlítják és elemzik az adatokat.

A program eredményeit ismertetjük az eTwinning *TwinSpace* oldalán, hogy a négy ország és az érdeklődők elemezni és használni tudják azokat. A videokonferenciák és más alkalmazások, pl. a Skype új élményekhez és ismeretekhez juttatják a diákokat. Fejlesztési fogják a weboldalt, virtuális kiállításokat hoznak létre. Brosúrát állítanak össze, amelyben képeket, írásokat, beszámolókat közölnek az elvégzett tevékenységeikről, mindezt négy idegen nyelven.

A várható eredmények közé tartozik a résztvevők számítógépes ismereteinek bővülése, új IKT eszközök használatának elsajátítása, valamint az „európaiság” és az aktív állampolgárság eszméjének megismerése, alkalmazása.

BENDER ÁGNES, angoltanár
Apáczai Nevelési Központ Gimnázium, Pécs

Outcomes will be published on the eTwinning *TwinSpace* to make uploaded materials reachable for analyse across the four countries. Video conferences, using new webcomes and Skype will be new experiences for most students. They will develop their website, produce displays of work for the whole school community. They will publish a brochure containing pictures, stories, activities concerning Students' Council and each will be translated in all the partner languages.

IT skills of all participants will be improved as a result of the project and the use of new ICT tools. Sense of Europeanness and the idea of European Citizenship will be also developed.

ÁGNES BENDER,
teacher
Apáczai Secondary School, Pécs

Az Európai Bizottság Egész életen át tartó tanulás programjának négy alprogramja lefedi az oktatás-képzés minden szintjét: a Comenius a közoktatás, a Leonardo a szakképzés, az Erasmus a felsőoktatás, a Grundtvig pedig a felnőttoktatás területén támogatja a különböző kezdeményezéseket, nemzetközi együttműködéseket. A pályázati lehetőségekről részletes információ a Tempus Közalapítvány honlapján található:
www.tka.hu » Pályázatok » Egész életen át tartó tanulás program

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ:

www.tka.hu >> Pályázatok >>
Egész életen át tartó tanulás
program >> Comenius >>
Pályázattípusok >> Comenius
Régió együttműködések

E-mailen vagy telefonon:

SZABÓ CSILLA
csilla.szabo@tpf.hu
(06 1) 237 1300

Amennyiben partnert vagy témát keres,
a következő oldalon találja a partnerke-
reső szemináriumok listáját:

www.tka.hu >> Pályázatok >> Egész
életen át tartó tanulás program >>
Comenius >> Partnerkeresés

(A listában félkövér betűvel van jelölve,
hogymely szeminárium szól a Comenius
régió együttműködések iránt érdeklő-
dőknek, a sor folyamatosan bővül.)

E-mailen vagy telefonon:

BALOGH TAMÁS
tamas.balogh@tpf.hu
(06 1) 237 1300

EMBERI ERŐFORRÁS FEJLESZTÉS

2011.ÉVI

NEMZETI TUDOMÁNYAI
MINISZTERISÉG

Oktatás és kultúra
Eggyüttműködés a tartós tanulás
program

